BERGSSTATEN

YTTRANDE 1(1)

2015-10-21 Dnr BS 51-1040-2015

WSP Environmental
Att:Sofia Nilsson
121 88 STOCKHOLM-GLOBEN

Samråd angående planerad ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Västra Götalands län.

Bergmästarens yttrande:

Det finns idag inte några gällande rättigheter enligt minerallagen som berör det aktuella området.

Lena Hedman
Enligt uppdrag

PlusGiro: 6 19 83-3 Bg nr: 5803-4174
Org. nr: SE202100-2528
www.bergsstaten.se

Lokalkontor
Slaggatan 13, 791 71 FALUN
Tel. 023-255 05. Fax 023-640 63

Huvudkontor
Varvsgatan 41, 972 32 LULEÅ
Tel. 0920-23 79 00. Fax 0920-695 07
mineinspect@bergsstaten.se

Folkhälsomyndigheten **2015-11-16**

Hej
Översänder remiss

Mvh/

Henry Stegmayr
Utredare
010-205 29 52

Folkhälsomyndigheten
Enheten för miljöhälsa
Henry.Stegmayr@folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet med ett övergripande ansvar för folkhälsofrågor. Myndighetens uppdrag är att främja hälsa, förebygga ohälsa samt skydda mot hälsohot. För ytterligare information: www.folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten

kallered@wspgroup

Handläggare
Henry Stegmayr

Vårt ärendenummer
03592-2015-1.1.3

Ert ärendenummer

Datum
2015-11-16

Inbjudan till samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken och 13§ Sevesolagen.

Ansökan om tillstånd för bergtäkt i Kållered, Mölndals kommun.

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter angående rubricerade samråd. Folkhälsomyndigheten avstår från att lämna synpunkter eftersom ärendet kommer att hanteras av Mark- och miljödomstolen.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Anna Bessö. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Agneta Falk Filipsson deltagit. Utredaren Henry Stegmayr har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Henry Stegmayr

FÖRSVARSMAKTEN

Yttrande

Datum	Beteckning	
2015-11-03	FM2015-19658:5	Sida 1 (1)

Ert tjänsteställe, handläggare	Ert datum	Er beteckning
WSP Environmental, Sofia Nilsson	2015-10-09	

Vårt tjänsteställe, handläggare	Vårt föregående datum	Vår föregående beteckning
PROD INFRA, Cecilia Milestad, 08-7887154, Cecilia.Milestad@mil.se	2015-10-09	15-61924

Samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken gällande tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Västra Götalands län

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Bramer, Camilla

Tjf. Delprocessledare Fysisk Planering, Produktionsledningens Infrastrukturavdelning

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista
WSP Environmental kallered@wspgroup.se

För kännedom
FMTM

(Cecilia Milestad)

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post, Internet
Försvarsmakten	Lidingövägen 24	08-788 75 00	08-788 77 78	exp-hkv@mil.se
107 85 Stockholm				www.forsvarsmakten.se

Havs- och vattenmyndigheten **2015-10-12**

HaV dnr 3010-2015, Samråd enl. MB och Sevesolagen om tillst. för bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet på fast. Backen 2:57 i Kållered, Mölndals k:n, Västra Götalands län.

På uppdrag av enhetschefen Ann Lundström meddelas att Havs- och vattenmyndigheten avstår från att yttra sig i rubricerat ärende.

Vänliga hälsningar

Karina Johansson

- -

Avdelningsassistent
Havs- och vattenmyndigheten
010-698 61 57
www.havochvatten.se

Havs och Vatten myndigheten

Vi arbetar för levande hav, sjöar och vattendrag till glädje och nytta för alla.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Yttrande

Datum
2015-10-14

Diarienr
2015-5454

Ert datum
2015-10-09

Er referens
Sofia Nilsson

Avd. för risk- och sårbarhetsreducerande arbete
Enheten för farliga ämnen
Björn Magnell
010 -240 51 75
bjorn.magnell@msb.se

WSP Environmental
Att. Sofia Nilsson
121 88 Stockholm

Samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken för Sand & Grus AB Jehanders bergtäkt i Kållered, Mölndals kommun

När samråd sker enligt miljöbalkens 6 kap 4§ är samrådsskyldigheten enligt 13 § undantagen, se 10 § i MSBFS föreskrift (2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Samrådet enligt miljöbalken ska ta upp samma sakfrågor som behandlas enligt 13 § i Sevesolagen, se miljöbalken 6 kap 4a §.

Det ska framgå av miljökonsekvensbeskrivningen hur mycket sprängmedel som maximalt kan vara laddat i borrhålen vid ett och samma tillfälle.

I miljökonsekvensbeskrivningen ska det också finnas en beskrivning av de åtgärder som utförs vid sprängning för att inte allmänheten ska skadas.

Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande enhetschef Ann-Sofie Eriksson. Björn Magnell har varit föredragande.

Ann-Sofie Eriksson

Björn Magnell

Naturvårdsverket 2015-10-12

Naturvårdsverket avstår från att lämna synpunkter i ärendet.

Detta e-postmeddelande är skickat via Naturvårdsverkets dokument- och ärendehanteringssystem. Om du svarar på meddelandet bör du inte ändra avsändaradress eller ämne.

Hälsningar Elisabet

ELISABET PERMING

NATURVÅRDSVERKET

BESÖK: Valhallavägen 195, Stockholm
POST: 106 48 Stockholm
TELEFON: 010-698 10 00
INTERNET: www.naturvardsverket.se
Tänk på miljön innan du skriver ut det här mejlet

Riksantikvarieämbetet 2015-10-28

Samråd om bergtäkt m m, Kållered, Mölndals kommun

Vårt dnr: 1.1.4-3194-2015

Er beteckning: -

Till Sand & Grus AB Jehander

Samråd om bergtäkt m m, Kållered, Mölndals kommun

Riksantikvarieämbetet avstår från att lämna synpunkter med anledning av samrådet och hänvisar istället till länsstyrelsen i Västra Götalands län såsom företrädare för de statliga kulturmiljöintressena.

Med vänlig hälsning

Anders Hedlund

Kopia till: Länsstyrelsen

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Anders Hedlund
Riksantikvarieämbetet
Kulturmiljöavdelningen
Box 5405
114 84 Stockholm

Besöksadress: Storgatan 41

Telefon: +46 (0)8 519 185 89
E-post: anders.hedlund@raa.se
www.raa.se

SJÖFARTSVERKET
Infrastruktur

Datum	Vår beteckning
2015-10-13	15-03534-2

Handläggare, direkttelefon
Johan Eriksson, +46104785396

Ert datum	Er beteckning
2015-10-09	Jehander AB

WSP Environmental
Att: Sofia Nilsson
121 88 Stockholm-Globen
Kallered@wspgroup.se

Yttrande vid samråd Samråd kring ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand & Grus AB Jehander.

Sjöfartsverket har mottagit rubricerat ärende för samråd

Yttrande
Sjöfartsverket avstår att yttra sig då ansökan inte berör några sjöfartsintressen.

Detta ärende har handlagts av infrastruktursamordnare Johan Eriksson vid Sjöfartsverkets infrastrukturenhet.

Johan Eriksson

Trafikverket **2015-11-16**

Trafikverkets yttrande (TRV2015/80937) Jehanders bergtäkt i Kållered, Mölndals kommun

Hej!
Bifogat finner ni Trafikverkets synpunkter inför kommande Samråd enligt miljöbalken inför ansökan om bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet på fastigheten Mölndal Backen 2:57 m fl., Sand & Grus AB Jehander.

Med vänlig hälsning

Barbro Gabrielsson
Samhällsplanerare Regionalt

barbro.gabrielsson@trafikverket.se
Direkt: 010-124 16 76

Trafikverket
405 33 Göteborg
Besöksadress: Kruthusgatan 17
Telefon: 0771-921 921
www.trafikverket.se

Ärendenummer
TRV 2015/80937
Ert ärendenummer
10214591

Dokumentdatum
2015-11-16
Sidor
1(3)

TRAFIKVERKET

WSP Environmental
Attn. Sofia Nilsson

kallered@wspgroup.se

Kopia till:
Diariet – Avslut
M. Christiansson – IVtvä3
J. Arvidsson – UHtb
C. Butron – IVtvä3
U. Åkeson – IVtvä3
A. Forsman – UHdvvs
R. Lundahl – UHdvj
J. Hansén – UHjsp
L. Imborn – PLvää

Samråd enligt miljöbalken inför ansökan om bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet på fastigheten Mölndal Backen 2:57 m fl., Sand & Grus AB Jehander

Trafikverket har tagit del av samrådshandlingarna, daterade 2015-10-07, rörande ovanstående ärende och vill framföra följande synpunkter.

Ärende

Sand & Grus AB Jehander (Jehander) har en befintlig bergtäkt på fastigheten Backen 2:57 m.fl. i Kållered, Mölndals kommun. Täktområdet angränsar till tätorten Kållered i Mölndals kommun och är beläget strax öster om väg E6:an och järnvägen - Västkustbanan. Jehander avser ansöka om ett nytt tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamheter.

Nuvarande täkttillstånd beslutades 2000-12-06 och gäller till 2020-12-31. Tillståndet omfattar täkt av berg, krossning, massåtervinning och övriga verksamheter upp till totalt 26 miljoner ton berg. Produktionen inom den nuvarande verksamheten har beräknats till mellan 800 000 – 1 000 000 ton bergmaterial per år.

Ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
405 33 Göteborg
Besöksadress: Kruthusgatan 17

Texttelefon: 010 - 123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Barbro Gabrielsson
Planering
Direkt: 010 - 124 16 76
barbro.gabrielsson@trafikverket.se

Synpunkter

Riksintressen vilka bevakas av Trafikverket

Nedanstående transportanläggningar är utpekade som riksintressen för kommunikation enligt Miljöbalken 3:8. Det innebär att anläggningarna ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Väg E6

Väg E6 ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. Vägen sträcker sig genom Skåne längs västkusten och vidare upp till norska gränsen.

E6 genom Västra Götalands län utgör en viktig väg för långväga resor och transporter. Det är ett viktigt stråk för näringslivets transporter då den bland annat är betydelsefull för internationella godstransporter via Göteborgs Hamn. Vägen är utpekad som primär transportled för farligt gods. Arbetspendlingen är omfattande på sträckan Kungsbacka - Göteborg och Uddevalla - Göteborg. E6 har också stor betydelse för turism- och handelscentra utmed Bohuskusten. Från Mölndals kommungräns till Olskroksmotet är E6 gemensamt med E20.

Järnväg – Västkustbanan, bandel Almedal - Kungsbacka

Västkustbanan är av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T nätet. Banan sträcker sig från Göteborg till Lund och är en mycket viktig bana för person- och godstågstrafiken. Banan ingår även i det utpekade strategiska godsnätet.

Sträckan Almedal-Kungsbacka är elektrifierad, dubbelspårig och snabbtågsanpassad. Delen Göteborg-Kungsbacka trafikeras av pendeltågstrafik och plattformsförlängningar planeras för att möjliggöra trafik med längre pendeltåg. Möjlig framtida utveckling innefattar utbyggnad till fyrspår.

Det går inte i dagsläget att säga *när* en utbyggnad av fyrspår kommer att ske eller i vilken sträckning, dvs. nytt läge eller bredvid befintlig spår. Även om utbyggnad av fyrspår inte finns med i den Nationella transportinfrastrukturplanen för åren 2014-2025, vill vi dock flagga för en kommande utveckling av järnvägsanläggningen.

Av handlingarna framgår att en damm planeras strax väster om järnvägen och annan placering ska övervägas med tanke på framtida utbyggnad till fyrspår.

Trafik/Transporter

Verksamhetsområdet ansluter till väg 513 för vilken kommunen är väghållare, därefter fortsätter biltransporterna norr- och söderut via Kålleredsmotet ut på väg E6. Kålleredsmotet har kommunal väghållning. Motet är idag trång och hårt trafikerad, kapaciteten är begränsad. Köer på avfarts- och påfartsramper förekommer, framför allt i rusningstrafik, ibland växer köerna ut på väg E6. Kommunen arbetar med att öka kapaciteten i motet. Transporter till och från verksamhet kan även ske via tåg.

Jehander behöver redovisa transporterna till och från verksamheten idag och i framtiden. Det innebär att antalet transporter - såväl på väg som järnväg - ska redovisas. Viktigt att inkludera både in- och uttransporter från området samt även transporter för service, avfall, bränsle, personal och besökare. Det behöver beskrivas med vilken typ av fordon (lastbil med/utan släp) som transporterna kommer att ske, antalet transporter/dygn, vardagar, helger, tider på dygnet samt hur stor andel av trafiken går norr- respektive söderut på väg E6. Verksamhetens påverkan på trafiken på väg E6 och i Kålleredsmotet ska beskrivas och förklaras dels hur det ser ut idag, dels hur det ser ut i framtiden förslagsvis år 2035/2040.

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
405 33 Göteborg
Besöksadress: Kruthusgatan 17

Texttelefon: 010 - 123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Barbro Gabrielsson
Planering
Direkt: 010 - 124 16 76
barbro.gabrielsson@trafikverket.se

Vi vill rekommendera Jehanders att samråda med Mölndals kommun angående Kållereds motet för att säkerställa transporternas framkomlighet.

Buller
Bullerutredningen ska inkludera buller från järnväg och väg.

Övriga planerade undersökningar
Sökanden kommer att genomföra hydrologiska och hydrogeologiska undersökningar samt utredningar, utredning gällande risk och vibrationer samt upprätta en MKB. Trafikverket inväntar resultatet av genomförda undersökningar och utredningar.

Sammanfattning
Jehanders planerade expansion är av stor omfattning där täkten kommer ha ett djup på cirka 150 meter, vilket kommer innebära att grundvattennivåerna påverkas i ett område där jordlagren består av mäktiga lager av lera. Om dessa mäktiga lager av lera utsätts för grundvattensänkning kommer det leda till omfattande sättningar. För att undvika att grundvattennivåerna förändras och att sättningar undviks krävs skyddsåtgärder.

Skyddsprogram behöver upprättas och skyddsåtgärder behöver utföras likaså krävs kontrollprogram och uppföljning av dessa såväl under den tid täktverksamheten bedrivs som efter att täktverksamheten avslutats.

Det är av största vikt att Jehander redovisar *hur* riksintressena väg E6 och Västkustbanan påverkas av den planerade verksamheten och vilka faktorer som beaktas för att riksintressena inte påverkas negativt. Exploateringar nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa. Det är därför av stor vikt att Jehander redovisar sina tänkta åtgärder för hur de ska undvika skador på riksintressena samt hur de har kommit fram till erforderliga åtgärder, kontrollprogram och uppföljningen av dessa.

Kommande utredningar måste säkerställa att Trafikverkets anläggningar inte kommer att påverkas och det gäller såväl under täktverksamhetens driftskede som efter avslutad drift.

Trafikverket vill ta del av Jehander utredningar och åtgärdsförslag, här ingår även trafikutredning.

Trafikverket uppfattning är att den planerade expansionen kan innebär påtaglig skada på riksintressena väg E6 och Västkustbanan.

Ytterligare samråd
Trafikverket önskar ett fördjupat samråd med Jehanders när bolaget färdigställt sina utredningar men *innan* den formella tillståndsansökningarna lämnats in. Detta för att kunna ta ställning till om i vad mån den planerade expansionen kan leda till skada på riksintressena E6 och järnvägen Västkustbanan.

Trafikverket ser fram emot fortsatt deltagande i ärendet.

Med vänlig hälsning

Barbro Gabrielsson
Samhällsplanerare

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
405 33 Göteborg
Besöksadress: Kruthusgatan 17

Texttelefon: 010 - 123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Barbro Gabrielsson
Planering
Direkt: 010 - 124 16 76
barbro.gabrielsson@trafikverket.se

Ellevio **2015-11-16**

Samråd. Ansökan om tillstånd för bergtäkt i Kållered

Hej.

Bifogar Ellevio lokalnäts yttrande över aktuellt samråd. Eventuellt kommer Ellevio regionnät med ett separat yttrande.

ELLEVIO

ANDERS ÖSTLUND
Områdesansvarig Halland och Orust-Tjörn

Ellevio AB
Växnäsgatan 10. Box 2087. 650 02 Karlstad
tel 054-558 221. mobil 070-604 68 31
anders.ostlund@ellevio.se
www.ellevio.se

ELLEVIO

Karlstad 2015-11-16 1 (1)

WSP Environmental
Sofia Nilsson

121 88 Stockholm-Globen

kallered@wspgroup.se

Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered.
Dnr:

Med hänvisning till översända handlingar i rubricerat ärende, får vi meddela följande.

Inom aktuellt område finns befintliga jordkabelledningar för högspänning 10kV samt nätstationer (transformatorstationer) för 10/0,4kV.

Om befintlig ledning och/eller nätstation måste flyttas eller ändras tillfälligt, får den som begär ombyggnad eller ändring stå för dessa kostnader.

För uppgift om befintliga ledningars läge vänligen använd Ledningskollen. Det är en kostnadsfri webbtjänst för ledningsanvisning, som nås via www.ledningskollen.se.

För övrigt har vi inte något att erinra mot det upprättade planförslaget.

Vid frågor angående detta ärende är Ni välkommen att kontakta handläggaren: Anders Östlund, tel 070-604 68 31.

Med vänliga hälsningar

Med vänliga hälsningar
Ellevio AB, AMD Lokalnät Landsbygdsdistribution

Anders Östlund, Områdesansvarig Halland och Orust-Tjörn

Ellevio AB. 115 77 Stockholm
Säte Stockholm. Org-nr 556037–7326
Telefon 08-606 00 00
ellevio.se

WSP Environmental
121 88 Stockholm-Globen
kallered@wspgroup.se

Yttrande över planerad ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered på fastigheten Backen 2:57 m.fl i Mölndals kommun.

Göteborgs Ornitologiska Förening (GOF) är väl medvetna om behovet av ballast i synnerhet inom ett tillväxtområde som Göteborgsregionen utgör. Den befintliga täkten vid Kållered, Mölndals kommun har varit i drift under många år och en utvidgning av brytområdet kommer troligen inte mer än marginellt påverka några större naturvärden. Däremot är det väl känt att flera arter av fåglar söker sig till täkter för häckning och födosök. Men i en aktiv täkt kommer de ofta i konflikt med verksamheten troligen beroende på dålig kännedom om fåglarnas närvaro och krav. Ett flertal av de arter som ofta återfinns i aktiva täkter berörs också av artskyddsförordningen. Här kan man läsa att det är förbjudet att ***skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser*** **(Artskyddsförordningen 4 §).**

De fågelarter som har observerats inom verksamhetsområdet och som finns här tack vare täkten, flera av dem rödlistade, är till exempel pilgrimsfalk (NT) backsvala (NT), svart rödstjärt (NT), hussvala (VU) och mindre strandpipare men även arter som berguv (VU) och tornfalk är exempel på fåglar som ofta hittas häckande i aktiva täkter. Utöver dessa arter som är knutna till området *tack vare* verksamheten finner man ett flertal andra arter här *trots* verksamheten.

Utöver fåglar finner man ofta också en hel del insekter i täkter. GOF är övertygad om att man på ett kostnadseffektivt sätt kan gynna olika insektsgrupper i en aktiv täkt endast genom en alternativ planering av täkten. Till exempel skulle bibäddar och biholkar kunna anläggas på lämpliga platser. Detta tillsammans med att på avlagringsmassorna så in naturligt förekommande växter som gynnar en rik insektsfauna. Detta som ett sätt att kompensera den förlust av naturmiljö som en täkt innebär.

Även olika typer av vattenmiljöer är möjligt att enkelt skapa i en aktiv täkt. Får dessa stå orörda under några år kan detta på flera sätt gynna biologisk mångfald.

GOF konstaterar att Jehander Sand & Grus AB vid sin täkt i Kållered sedan 2011 har arbetat med att få in hänsynen för biologisk mångfald inom verksamhetsområdet under verksamhetsutövandet vilket GOF finner mycket positivt. Och vi förväntar oss också att de utförda inventeringarna och åtgärdena även i fortsättningen kommer att ha betydelse vid den dagliga verksamheten.

Vi konstaterar tyvärr också att den klippbrant där pilgrimsfalken häckade under 2012-2014 kommer att påverkas negativt av ett tillstånd för bergtäkt. Även om dispens från Artskyddsförordningen lämnas för att ta bort denna bergbrant och krav på kompensationsåtgärder för pilgrimsfalk uppkommer är det av synnerligen vikt att noga inventera bergsbranten kommande år för att kunna konstatera om någon häckning av pilgrimsfalk föreligger eller ej. Det är också nödvändigt att eventuella kompensationsåtgärder är genomförda och etablerade innan den negativa effekten inträffar.

Vidare kan GOF se en viss risk med sänkningen av grundvattennivån. Hur kommer den närbelägna sumpskogen tillika nyckelbiotopen påverkas av denna sänkning? Om sumpskogen skulle bli torrare än vad som är fallet idag kommer en stor del av de naturvärden som återfinns här att försvinna. Kommer Sagsjön att påverkas av denna grundvattensänkning? Hur kommer Sagsjön påverkas av utgående dagvatten med tanke på näringstillförsel och grumling? Detta måste bli klargjort innan täkttillstånd kan ges.

För Göteborgs ornitologiska förening

Christer Johansson

Fågelskyddskommitten

IKEA Centres och IKEA Fastigheter **2015-11-16**

Synpunkter: Samråd Sand & Grus AB Jehander, Kållered Mölndal

Samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken och 13 § Sevesolagen
Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand & Grus AB Jehander

IKEA Centres Kållered AB ägare av Vårmedal 2:158 samt IKEA Fastigheter AB ägare av Kållered 1:135 har följande synpunkter på ny ansökan om tillstånd för Sand & Grus AB Jehanders verksamhet i Kållered Mölndals kommun:

IKEA Centres Kållered AB äger handelsfastigheter i Shopping Park Kållered, Kållered köpstad, där våra hyresgäster (Coop, Systembolaget med flera) bedriver verksamhet. IKEA Fastigheter äger Kållered 1:135 där IKEA varuhuset ligger. Kunder och anställda som väljer att komma med bil till handelsplatsen använder frekvent trafikplats Kålleredsmotet. IKEA Centres tillsammans med IKEA Fastigheter har en pågående detaljplansändring för att utreda möjligheten till en förnyelse av handelsplatsen och en viss utökning av handeln. Detaljplanarbetet har visat på att vissa trafikförbättrande åtgärder behövs i och omkring Kålleredsmotet. Åtgärder som bekostas av exploatören.

Vi förutsätter att Sand & Grus AB Jehanders ansökan om nytt tillstånd för sin verksamhet inte innebär någon form av trafikhöjning i Kålleredsmotet.

IKEA Centers Kållered AB genom:

Hugo Schön
Development Manager
IKEA Centres Nordics

Phone: +46 10 330 45 15
Mob: +46 768 68 61 84

IKEA Centres Nordic
Scheelevägen 15
223 70 Lund
www.retailcentres.se

Samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken och 13 § Sevesolagen

Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand & Grus AB Jehander

Sand & Grus AB Jehander (Jehander) avser att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, på fastigheten Backen 2:57 m.fl. i Mölndals kommun. Ansökan omfattar fortsatt drift av täktverksamheten i Kållered. Täktverksamheten kan komma att hantera mer än 10 ton sprängmedel och utgör därmed även en s.k. Sevesoverksamhet enligt den lägre kravnivån i Sevesolagstiftningen. Lagstiftningen omfattar åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Jehander avser att gå in med en samlad prövning av verksamheterna till Mark- och miljödomstolen.

På baksidan av detta blad finns en översiktlig karta och beskrivning av den planerade verksamheten. Ett mer utförligt underlag för samråd som beskriver verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och förväntad miljöpåverkan, Sevesoverksamheten samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning har tagits fram och finns tillgängligt på Jehanders hemsida.

Du kan ladda ner samrådsunderlaget via www.jehander.se

Om man inte har möjlighet att ta del av informationen via hemsidan kan underlaget skickas. Kontakt tas då med Sofia Nilsson via e-post sofia.nilsson@wspgroup.se eller telefon 010-722 50 00.

Om du har frågor om den planerade verksamheten eller ansökan är du välkommen att kontakta John Sjöström via telefon 010-722 50 00 alternativt kontakta Niklas Skoog på Jehander via e-post niklas.skoog@jehander.se eller telefon 031- 86 76 15 eller Niklas Osvaldsson via e-post niklas.osvaldsson@jehander.se eller telefon 031-86 76 60.

Öppet hus den 21 samt 22 oktober 2015

Som en del i samrådet bjuder Jehander in till Öppet hus på kontoret i Kållered (Sagsjövägen) med skärmutställning och information **onsdagen den 21 oktober kl. 17.00–20.00 samt torsdagen den 22 oktober kl. 16.00–19.00.**

Vid det öppna huset kommer representanter för bolaget och experter att finnas på plats. Det kommer då finnas möjlighet att få information, ställa frågor och lämna synpunkter på den planerade verksamheten. **Om du önskar delta vid Öppet hus ser vi gärna att du gör en intresseanmälan senast den 15 oktober via länken: www.wspgroup.se/kallered alternativt skickar in talongen nedan (sida 2).**

Samrådssynpunkter skickas **senast den 16 november 2015** till kallered@wspgroup.se alternativt sänds med brev till adressen nedan. Alla inkomna synpunkter kommer att bifogas ansökan.

WSP Environmental
Att: Sofia Nilsson
121 88 Stockholm-Globen

Med vänliga hälsningar

Sand & Grus AB Jehander

JEHANDER
HEIDELBERGCEMENT Group

WSP

Översiktlig karta och beskrivning av den planerade täktverksamheten på fastigheten Backen 2:57 i Mölndals kommun

Verksamhetsområde och brytning av berg
De planerade nya gränserna följer i huvudsak de som gäller i nuvarande tillstånd. Den planerade brytningen kommer att ske på djupet till som lägst -150 m.

Arbets- och uppställningsyta
Ny arbetsyta som nås via norra verksamhetsvägen.

Bullerskydd/vall
Bullervallar öst och väst om brytområdet planeras för att skärma av buller till omgivningen.

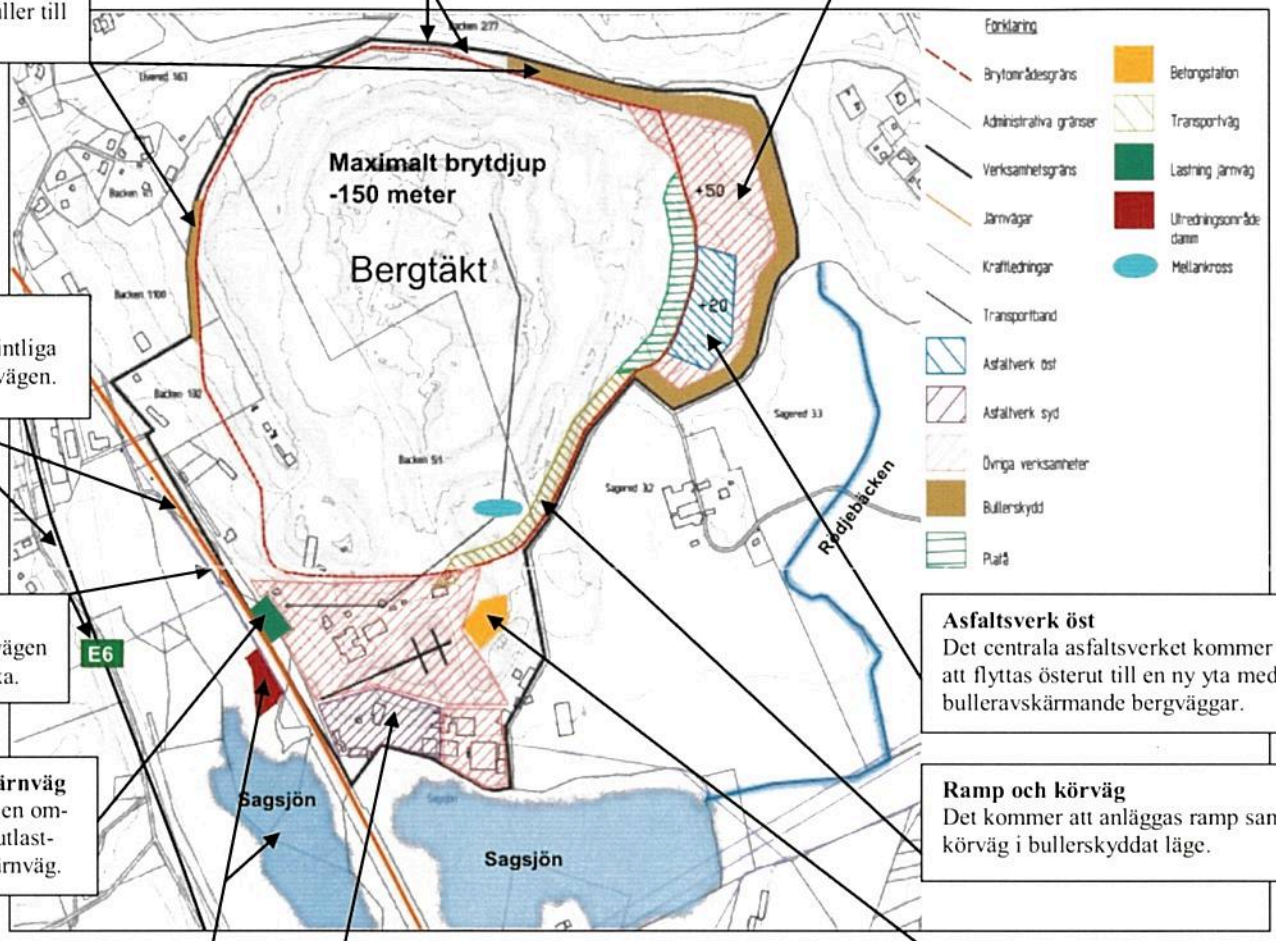

Transporter
Planeras ske på befintliga vägar samt via järnvägen.

Riksintressen
Väg E6:an och järnvägen Almedal-Kungsbacka.

Asfaltsverk öst
Det centrala asfaltsverket kommer att flyttas österut till en ny yta med bulleravskärmande bergväggar.

Lastningsstation, järnväg
Vid järnvägen finns en omlastningsstation för utlastning av ballast för järnväg.

Ramp och körväg
Det kommer att anläggas ramp samt körväg i bullerskyddat läge.

Vattenverksamheter
Planerade vattenverksamheter är bortledning av grundvatten från täkten samt anläggande av en utökad damm för kväverening.

Asfaltsverk syd

Efterbehandling
Bullervallarna som anläggs kan helt eller delvis utgöra grund för efterbehandlingen. Över lång tid bildas inom brytområdet en täktsjö.

Etablering av betongfabrik
En betongfabrik i skydd av nya avskärmande brytfronter planeras inom verksamhetsområdet.

.....

Om du inte har möjlighet att lämna intresseanmälan via länken ovan kan du fylla i nedanstående och skicka per post till: WSP Environmental, Att: Sofia Nilsson, 121 88 Stockholm-Globen . Intresseanmälan är frivillig.

Intresseanmälan till Öppet Hus, Bergtäkt med vattenverksamhet i Kållered

☐ Jag anmäler intresse, Vi blir antal deltagare: _____

Jag/vi önskar delta vid samrådstillfälle:

☐ 21 oktober kl. 17.00-20.00

☐ 22 oktober kl. 16.00-19.00

AIR NAVIGATION SERVICES OF SWEDEN

2015-10-27

WSP Environmental
Att. Sofia Nilsson
121 88 Stockholm-Globen

LFV:s yttrande angående ansökan för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun.

Härmed överlämnas LFV/ANS yttrande över i rubriken nämnda remiss.

Med vänlig hälsning

Gert Carlsson

för Johan Arvik
Operativa System

Dokumentnummer
D-2015-052604

Ärendenummer
Ä-2015-003108

Ert datum
2015-10-09

Er beteckning

Handläggare
Carlsson, Gert
+46 (0)11 19 22 13T
011-19 25 75F
gert.carlsson@lfv.se

2015-10-27

Remissvar:

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot fortsatt verksamhet på bergtäkten.

Om nya byggnadsobjekt, som silos etc, med en totalhöjd överstigande 20 m över mark skall uppföras i samband med uppförandet av en betongfabrik på området, eller av annan anledning, skall dessa remitteras till LFV innan de uppförs.

Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och radar (Communication, Navigation, Surveillance). Analysen grundar sig på Svensk Standard 447 10 12 utgåva 1:1991 "Skyddsavstånd för luftfartsradiosystem mot aktiva och passiva störningar för elektrisk kraftöverföring och tågdrift", Standardiseringskommissionen i Sverige samt på ICAO DOC 015.

VIKTIGT: I vårt remissvar har LFV inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för "Minimum Sector Altitude".

LFV erbjuder produkten Flyghinderanalys, där vi utför kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten. För mer information, se www.lfv.se/flyghinderanalys.

AIR NAVIGATION SERVICES OF SWEDEN

LFV – DIN HELHETSLEVERANTÖR

LFV informerar...

Ska du uppföra mast, vindkraftverk, mobilkran, eller byggnadsverk högre än 20 meter alt. skicka in planhandlingar? – Läs då detta!

Enligt Trafikverkets hemsida bör en lokaliseringsbedömning göras, på LFV kallar vi den flyghinderanalys. Om du av någon anledning inte vill ha en flyghinderanalys utförd, men ändå efterhöra om LFV har något att erinra, kan du skicka in en remissförfrågan. Kom ihåg att flygplatserna kräver en utförd flyghinderanalys för att de skall tillstyrka etablering av hinder högre än 20 meter. En flyghinderanalys är alltid avgiftsbelagd.

För att underlätta hanteringen och därmed förkorta handläggningstiden av dessa flyghinderanalyser och CNS-analyser vill vi göra er uppmärksamma på två för oss mycket viktiga punkter:

RÄTT benämning av vad ni vill ha utfört...

- Använd endast formuleringen **"Beställning av flyghinderanalys"** om du önskar en komplett (avgiftsbelagd) analys av om byggnadsverket kommer få någon påverkan på flygplatser, inflygningsvägar, luftrum, kommunikationsutrustning, navigationsutrustning och radarutrustning. I denna analys inkluderas CNS-analys av LFVs egna utrustning.
  Mer info på ***www.lfv.se/flyghinderanalys*** där hittar du även prislistor.
- Använd endast formuleringen **"Remiss CNS-analys"** om du enbart vill efterhöra om LFV har något att erinra mot etableringen med hänsyn tagen till LFVs egna utrustning. I denna analys finns ingen information om hur etableringen påverkar flygtrafiken.

För betydligt mer utförlig information till dig som skickar in material avseende flyghinder, besök oss på:

www.lfv.se/infoflyghinder

RÄTT inskickat elektroniskt format...

- **Skicka i elektroniskt format med epost till:**
  lfvcentralregistratur@lfv.se.
  I yttersta undantagsfall per post till:
  LFV 60179 NORRKÖPING
- Skicka koordinatlistor i Excel- eller Wordformat. Resterande information i öppet format (ej scannade filer).
- **Ange objektets position/koordinater i:**
  RT 90 X Y, 2,5 gon V eller SWEREF 99 TM N, E eller SWEREF 99 (WGS 84). Undvik lokala koordinatsystem, som SWEREF 99 18 00. Ange använt koordinatsystem.
- Viktigt! Ange terränghöjd meter över havet (Z) för hindrets placering.
- Möjlighet finns att beställa analys av ett område, såsom vindkraftpark. Som komplettering till koordinatlistor tar vi tacksamt emot Shape-filer (.shp) för stora områden, vindkraftsparker, kraftledningar etc.
- Vid beställning av flyghinderanalys, använd LFVs egen blankett (finns på www.lfv.se/flyghinderanalys).
  Om du inte gör det var noga med att all information på LFV blankett finns med.

Kontakt flyghinderanalyser: 011-192051 (tfn tid kl. 15-16)
Kontakt CNS-analyser: 011-192213

Agneta Wahlström **2015-11-14**

Jehanders tillståndsansökan Kållered

Jag har följande synpunkter vad gäller Sand & Grus AB Jehanders tillståndsansökan ...Kållered

Min fastighetsbeteckning är Mölndal Livered 1:282

Vi har bott inom området sedan 1979

Under alla år har sprängningarna varit störande. Ljudet är snabbt övergående men det är inte kul att tapeterna spricker. Jag menar att sprängningarna orsakar detta. Vid kommande besiktning syns ju inte inomhusskador utifrån.

Under de senaste åren har det blivit mer störande oljud från anläggningen. Jag tror att det är stenkrossen som är orsaken. Oljudet pågår hela dagarna och slutar inte vid normal kontorstid. Nattetid är det även störande med ljud från backande lastbilar. Det har förekommit och känns inte ok om det kommer att vara normalt nattljud.

Det tänkta bullerskyddet är inte tänkt för hela vägen och jag undrar varför? Vi bor granne med Livereds kapell och vad jag kan se kommer det inte något bullerskydd där.

150 m - det låter som gruvdrift

Agneta Wahlström, Högenvägen 82, 428 30 Kållered

Anders Karlsson, Agneta Olsson **2015-11-14**

Synpunkter på samrådsunderlaget

Hej

Vi anser inte att Jehanders skall få tillstånd att fortsätta sin verksamhet i Kållered efter att nuvarande avtal går ut 2020

Anders Karlsson, Agneta Olsson
Fastighetsbeteckning: Livered 1:262

Högenvägen 174
428 30 Kållered
anders.karlsson@molndal.se
0707-690659

Med vänlig hälsning
Anders Karlsson
anders.karlsson@molndal.se

Mobil: 0707-690659
.....

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från

täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av

föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Andreas Lind **2015-11-13**

Hej,

Vänligen se nedan samrådsyttrande,

MVH

Andreas Lind
Högenvägen 150
428 30 Kållered
Fastighetsbeteckning: Mölndal Livered 1:218
Tel: 0708 - 92 43 83

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromräden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Anja Hörnlund och Mats Hörnlund **2015-11-16**

Fwd: Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt-och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 MFL

Hej

Önskar lämna synpunkter på samrådsunderlaget enligt skrivelse i bifogat dokument nedan.

Med vänlig hälsning
Anja Hörnlund och Mats Hörnlund
Fastighetsbeteckning MÖLNDAL LIVERED 1:379

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Bengt Simfors **2015-11-15**

Samrådens yttrande

Instämmer i samrådens yttrande

fastigetsbeteckning livered 1:393

bengt Simfors

Ullas lyckas väg 25

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten

bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket

innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna

tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Bruno och Elisabet Ahlgren **2015-11-14**

invändning bergtäkt

2015-11-14
Bruno och Elisabet Ahlgren, 501018-5030 resp. 500315-4845, invänder mot den planerade bergtäkten.
Vår fastighetsbeteckning är: Mölndal Livered 1:266

Vår adress: Högenvägen 206, 428 30 KÅLLERED
Tfn: 031-7953431, 070-6954178
E-post: bruno.ahlgren@comhem.se

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom lerområden då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i lerområden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Camilla Hjelm **2015-11-16**

Samrådsyttrande fastighet Mölndal Livered 1:333

Hej

Hänvisar till bifogat dokument gällande Jehanders sprängningar i Kållered.

Med vänlig hälsning

Camilla Hjelm
0704-92 40 26

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Christian Markling **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Christian Markling
Högenvägen 36
Livered 1:308

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Christian Odelhage **2015-11-14**

Yttrande

Odelhage

Högenvägen 168
Livered 1:259

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter

riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid

pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom lerområden då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken

utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Claes Bengtsson **2015-11-15**

Synpunkter från fastighet Livered 1:170

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Claes Bengtsson
Bäckvägen 44
428 33 Kållered

Fastighetsbeteckning: Livered 1:170

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Dag Thyselius **2015-11-15**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet

Hej

Jag heter Dag Thyselius och är ägare till fastigheten Mölndal Livered 1:297. Jag vill lämna följande yttrande till underlaget för Jehanders tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet.

MVH

Dag Thyselius

Högenvägen 52

428 30 Kållered

031 270706

0735 583178

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.

- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.

- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom

och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka

grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Dan Andersson **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Dan Andersson
Högenvägen 40
Livered 1:306

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Doina-Elena Raoof & Nihad Raoof **2015-11-14**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt

Hej,

Vi i familjen Raoof som bor på Högenvägen 126, fastighetsbeteckning Livered 1:227 vill lämna ett yttrande som följer nedan.

Våra kontaktuppgifter är:
Namn: Doina-Elena Raoof & Nihad Raoof
Telefon: 031-795 13 54 / 0704-851231
Adress: Högenvägen 126, 428 30 Kållered

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan

förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp

av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera
Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar
En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten
Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Emeli Stenvall och Fredrik Jönestrand **2015-11-15**

Tillståndsprövning, Jehander

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.

- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.

- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000

fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

5.1 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar

alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Emeli Stenvall

Fredrik Jönestrand

Högenvägen 98

428 30 Kållered

Fastighet: Mölndal Livered 1:275

0703-525204

0708-309187

Eva Karlsson **2015-11-15**

Hej

Bifogat har ni synpunkter/samrådsyttrande för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl. Yttrandet stöds av fastighetsägare enligt bifogad namnlista.

Med vänlig hälsning

Eva Karlsson

070-218 55 08

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

rmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Patrik Eriksson	[signature]	Sandåsvägen 4	2:107
Eva Karlsson	[signature]	Sandåsvägen 4	2:107
Anna Malcus	[signature]	Sandåsvägen 6	Backen 2:106
David Malcus	David Malcus	Sandåsvägen 6	Backen 2:106
Maria Olofsson	Maria Olofsson	Sandåsv. 10	Backen 2:104
Eerian Leong	[signature]	Sandåsv. 12	Backen 2:103
[signature]	HELENA HOLMBERG	Sandåsvägen 16	Backen 2:101
Kim Andersson	[signature]	Sandåsvägen 16	Backen 2:101
[signature]	Anna Leijon	Sandåsv. 29	Backen 2:109
Mattias Leijon	[signature]	— " —	— " —
LARS STRÖM	[signature]	SANDÅSVÄGEN 3	BACKEN 2:35
August Sakinis	[signature]	— " — 22	Backen 2:99
Egidiya Sakiniene	Sakiniene	Sandåsv. 22	Backen 2:99
Håkan Jönsson	[signature]	Sandåsv. 26	Backen 2:
Cecilia Wikell	[signature]	— " —	— " —
Lena Gross	Lena Gross	Sandåsvägen 28	Backen 2:96
Magnus Gross	[signature]	— " —	— " —
Åke Sundström	[signature]	Sandåsv. 35	Backen 2:114
KLARA RUNDBLOM	[signature]	Sandåsvägen 32	Backen 2:94
Martin Grahn	[signature]	Sandåsvägen 34	Backen 2:93
Viktoria Grahn	[signature]	Sandåsv. 34	Backen 2:93

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Linnea Bengtsson	Linnea Bengtsson	Sandåsv. 27	2:41 Backen
Daniel Ordeus		Sandåsvägen 7	Backen 2:37
Marie Forsman		Sandåsv. 25	Backen 2:
Karin Kempe		Sandåsv. 9	Backen 2:
Björn Gustafsson		Sandåsvägen 23	Backen 2:38
Andri Villa		Sandåsvägen	Backa 2:83
Bo Bentzen		Sandåsv 21	Backen 2:91
Michael Nord		—	
Michael Nord		— 11 — 15	— 11 — 2:84
JIMMY BONDESON		Sandåsv 49	Backen 2:90
Jörgen Tieva		Sandåsv. 47	Backen 2:76
JAN-ERIK ANDERSSON		SANDÅSV 41	Backen 2:40
Helen Ström		Sandåsv. 24	Backen 2:98
JOHAN JOHANSSON		Sandåsv. 36	Backen 2:92
JOHANNA VINBLAD		— 11 —	Backen 2:92
Anna Magnusson		Sandåsv. 31	Backen 2:112
Stefan Magnusson		Sandåsv. 31	Backen 2:112

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Marianne Wedin	Marianne Wedin	Sandåsv. 30	Backen 2:95
Christer Folkesson	Christer Folkesson	Sandåsv 30	Backen 2:95
Thobias Smedenäs	Thobias Smedenäs	Sandåsv. 43	Backen 2:42
Madelen Smedenäs	Madelen Smedenäs	Sandåsv. 43	— " —

Florina Firanescu och Florea Firanescu **2015-11-15**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt

Hej,

Vi i familjen Firanescu som bor på Högenvägen 58, fastighetsbeteckning Livered 1:291vill lämna ett yttrande som följer nedan.

Våra kontaktuppgifter är:

Namn: Florina Firanescu& Florea Firanescu

Telefon: 0734416409/ 031-495327

Adress: Högenvägen 58,428 30 Kållered

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.

Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.

Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och

riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromräden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Gilbert Svensson **2015-11-15**

Samrådsyttrande Sand och Grus AB Jehander

Härmed översändes synpunkter från berörda fastighetsägare avseende ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”

Med vänlig hälsning!

Gilbert Svensson

Norra Kyrkvägen 12

428 30 Kållered

070-7953213

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Gilbert Svensson		N. Kyrkv. 12 428 30 KÄLLERED	KÄLLERED 1:43
Gunilla Aronsson	Gunilla Aronsson	N. Kyrkv. 17 428 30 Kållered	Kållered 1:58
Maj-Lena Gerami	Maj-Lena Gerami	N. Kyrkv. 15 428 30 Kållered	-"- 1:141
Jesper Olsen		NORRA KYRKV. 3 428 30 KÄLLERED	BACKEN 1:52
Milad Fridin		Norra kyrkvägen 7 428 30 Kållered	Backen 1:118
Bosse Nilsson	Bosse Nilsson	Norra kyrkvägen 428 30	Backen 1:7
Martin Johansson	Martin Johansson	Smiths väg 3 428 30 Kållered	Backen 1:91
Magnus Edlund		Smiths väg 5 428 30 Kållered	Backen 1:92
Stig Hansson		Prästbacken 8 428 30 Kållered	Kållered 1:53
Anders Hanning		Prästbacken 7 428 30 Kållered	Kållered 1:45
Ilgvars Gutmanis	Ilgvars Gutmanis	Kållered 1:39	
Per Johansson		Mellanvägen 6 42830 Kållered	Kållered 1:38
Gun Bäckehorn	Gun Bäckehorn	Mellanvägen 4 428 30 KÄLLERED	Kållered 1:57
FREDRIK BJÖRK		MELLANV. 3 428 30 KÄLLERED	KÄLLERED 1:41
TORBJÖRN WING		Nova kyrkv. 9 428 30 KÄLLERED	Backen 2:57
DAN HOLMSTEN		N. KYRKV 17 428 30 KÄLLERED	BACKEN 1:104
CHARLOTTE ERIKSSON	Charlotte Eriksson	Prästbacken 9 428 30 Kållered	Kållered 1:44
John Glamheden		Norra kyrkvägen 13B	Backen 13:2
SIXTEN ANTONSSON		NORRA KYRKV. 10 428 30 KÄLLERED	KÄLLERED 1:73 BACKEN 1:
Hans Elgeskog		Nova kyrkvägen 9B 428 30 Kållered	Backen 1:103
Sofie Larsson		Norra Kyrkvägen 4 428 30 Kållered	Kållered 1:56
Elin Larsson	Elin Larsson	Smithsv 428 30 Kållered	Backen 1:94
Hans Elgeskog			

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell

omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och

Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och

dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Kållered 15 november 2015

Fastighetsägare enligt bifogad förteckning (totalt ~~xx~~ 23 fastighetsägare)

Gilbert Svensson **2015-11-16**

Samrådsyttrande Sand och Grus AB Jehander

Samrådsyttrande från Kållered 1:57 vidarebefordrat.

Med vänlig hälsning!

Gilbert Svensson
Norra Kyrkvägen 12
428 30 Kållered
070-7953213

Till
kallered@wspgroup.se

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Kållered 13 november 2015

Bill Andersson

Fastighetsbeteckning:

Kållered 1:57

Henrik Svensson **2015-11-15**

Synpunkter på samrådsunderlag

Hej

I bifogat finns mina och några av mina grannars synpukter på samrådsunderlaget för ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, på fastigheten Backen 2:57 m.fl. i Mölndals kommun.

Bifogar både synpunkterna (i både pdf och docx format) och en lista med underskrifter.

Med vänlig hälsning

Henrik Svensson (LIVERED 1:240)

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET.

Jag och mina grannar är något oroade över den utökade verksamheten och vi boende (Henrik Svensson [LIVERED 1:240], Jennie Rüdén[LIVERED 1:240], Mathias Malm[LIVERED 1:247], Pia Malm[LIVERED 1:247], Lennart Persson[LIVERED 1:238], Christina Persson[LIVERED 1:238], Christer Ahlström[LIVERED 1:267], Birgitta Myrberg[LIVERED 1:267], Jörgen Larsson[LIVERED 1:248], Anita Larsson[LIVERED 1:248] och Gunnel Riis[LIVERED 1:237]; underskrifter i separat bilaga) inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet står därför bakom och vill framföra följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar

från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

5.1 Trafiksäkerhet

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör

upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att

långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leområden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander".

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
MATHIAS MALM		HÖGENVÄGEN 216	LIVERED 1:247
Pia Malm	Pia Malm	-11-	LIVERED 1:247
LENNART PERSSON		HÖGENVÄGEN 234	LIVERED 1:238
Christina Persson	Christina Persson	-11-	-11-
CHRISTER AHLSTRÖM		" 208	LIVERED 1:267
Birgitta Myrberg	Birgitta Myrberg	-11- -11-	-11-
Jörgen Larsson		" 214	" 1:24
Anita Larsson	Anita Larsson	Högenv. 214	Livered 1:24
Gunnel Riis	Gunnel Riis	Högenv 236	Livered 1:237
Hans Svensson		Högenv. 230	LIVERED 1:240
Jennie Lidén	Jennie Lidén	Högenv. 230	LIVERED 1:240

Håkan Djurvall **2015-11-13**

Jehander bergstäkt kållered

Skickar följande samrådsyttran till er.
Hälsningar
Håkan Djurvall
Högenvägen 44
428 30 Kållered
Fastighetsbeteckning 1:304

mail hakan.djurvall@hotmail.com
mob: 0735-692536

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att

prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

1 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

1 LOKALISERING

1.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

1.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

2 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

3 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

4 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

4.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

4.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

4.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

4.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

5 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

5.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

5.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

6 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Ibrahim Saeid **2015-11-15**

Ansökan om tillstånd för bergtäkt

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Namn : Ibrahim Saeid
Fastighetsbeteckning: 1:71

Synpunkter på planerad deponering av inert material, Dvärred, Mölndals kommun

Jag ifrågasätter starkt det lämpliga i förlägga en deponi av massor i detta relativt otillgängliga område. Alternativ, som det måste finnas enligt MKB, redovisades ej vid samrådsmötet. Tvärtom omtalades området i Dvärred som om det var enda tänkbara alternativet och som om placeringen redan var avgjord.
Det måste finnas områden som är mycket mer lämpliga ur miljösynpunkt men kanske främst ur transportsynvinkel.
Ett avstånd från närmaste motorväg på 4,5 km där tunga transporter på upp till 60 ton ska ske på alltmer avsmalnande och redan idag relativt hårt trafikerade vägar kan inte anses vara lämpligt.

Om det trots allt, mot allt sunt förnuft, blir en deponi i Dvärred krävs stora insatser för att få vägen mellan Kålleredsmotet och deponin mer trafiksäker.
Östra Lindomevägen måste ses över på hela sträckan mellan motet och hållplatsen Sagered vid korsningen till Norra Hällesåkersvägen om den skall klara ytterligare 72 tunga transporter per arbetsdag.
Idag är det en 70-sträcka hela vägen, utom de sista metrarna där det är 50. Det är också omkörningsförbud på sträckan efter Streteredsvägen t.o.m. hållplatsen Sagered. Tyvärr efterlevs varken hastighets-begränsningarna eller omkörningsförbudet särskilt väl. Inte ens av de tunga fordon som idag trafikerar vägen, t. ex. till Sagereds industriområde.
Ändringar måste därför göras för att underlätta för svängande trafik. Korsningarna Östra Lindomevägen – Streteredsvägen och Östra Lindomevägen - Sandåsvägen måste förses med vänstersvängs-körfält.
Omkörningsförbudet bör utökas till att börja en bra bit före Streteredsvägen där också hastighetsbegränsningen bör sänkas till 50 km/tim och gälla samma sträcka som omkörningsförbudet.
Vänstersvängskörfälten i sig kommer också att utgöra en hastighetssänkande faktor.

Motet i sig behöver också omarbetas så att trafikflödet österut förbättras.

Sträckan Sagered – Dvärred överlåter jag till andra att ha synpunkter på.

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i

närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Ingemar Pettersson **2015-11-13**

Härmed lämnar jag följande synpunkter på:
” Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Ingemar Pettersson
Fastighetsbeteckning Livered 1:52

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i

anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000

fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Jan-Åke Löfstedt **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Jan-Åke Löfstedt
Högenvägen 28
Livered 1:312

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Jesper Olsen och Kia Wikenfors **2015-10-16**

Ansökan bergtäckt mm

Hej-

Synpunkt: Att verksamheten innan utökat tillstånd, via egenkontroll, säkethetställer att bullernivå och andre gener hålls inom nivå enligt miljöbalken. Som dokumentation för detta genomför en bullerutredning, inkl mätningar vid fasan för omkringboende.

Också en utredning för vilken effekt sprängningarna har för evt sättningar på husen i Kållered. Detta för att vi förra året reparerade en spricka i husgrunden, och muraren sa att detta berodde på sprängningar i området.

Evt en besiktning av husen kan vara en bra ide.

Mvh
Jesper Olsen + Kia Wikenfors
Norra Kyrkvägen 3
42830 Kållered

Jessika Weilitz **2015-11-16**

Hej!

Skickar här synpunkter på Jehanders utökade verksamhet från en grupp i Norra Lindome. Vi vänder oss främst emot den altivernativa lokalisationen Tulebohöjd.

Med vänliga hälsningar
Jessika Weilitz
0707-233375
Högkullevägen 45
437034 Lindome

Boende längs Norra Hällesåkersvägen

2015-11-16

Synpunkter på Jehanders förslag på alternativ lokalisation Tulebohöjd, gällande utökning av verksamhet i Kållered

I samrådsunderlaget för utökning av av Jehanders verksamhet finns förslag på alternativ lokalisation. Isället för att Jehanders mark skulle användas för utöka verksamheten, anges möjligheten att använda skog söder om vägen mot Tulebohöjds som bergtäkt.

Miljöpåverkan

I området Rännareflåg samt skogsområdet däromkring, finns skyddsvärd natur med lövträd och olika rödlistade fåglar och grodor.

Djur och natur

En del av området är klassat som naturvärdesklass R7 och har ett därmed högt naturvärde enligt kommunens naturvårdsplan. Där har funnits ett antal fåglar som är skyddade enligt EU:s artdirektiv, arter som ingår i svenska rödlistan samt flera arter som minskat kraftigt på senare tid. Fåglar som mindre hackspett, nötkråka, nätskärra och tjäder har funnits i området. En deponi är således inte lämplig i området.

Det har också föreslagits i en utredning av Göteborgs Universitet att stora delar av området ska lämnas fritt för utveckling eftersom det har ett högt naturvärde och området har tidigare föreslagits bli ett Naturreservat. Det är mycket olyckligt att dessa känsliga naturområden hotas av kraftig exploatering.

Det är också mycket viktigt att se till helheten. En bergstäkt påverkar naturligtvis inte bara området där åverkan görs, utan även djur och natur som befinner sig i områdena kring deponin.

Buller och annat

Vi som bosatt oss i en lugn och fridfull miljö vill kunna ha möjlighet att leva utan buller, vilket är mycket betydelsefullt för hälsan.

Friluftsliv

Möjligheterna för att använda skogen, den härliga miljö vi boende bosatt oss vid, för motion och rekreation kommer att bli kraftigt begränsad i området. En anledning är naturligtvis det utrymme som täkten kommer att utgöra och som begränsar och försvårar användande av skogen på olika sätt beroende på var man bor. En annan anledning är att naturen i närheten av det aktuella området inte kommer att ha samma värde som tidigare p.g.a. buller och utsikt över en täkt. Skogens värde ur rekreationssynpunkt kommer att sjunka drastiskt. Vi som har bosatt oss vid skogen vill dessutom kunna njuta av vår skog och våra omgivningar.

Om denna tänkt skulle bli verklighet, tillsammans med tilltänkt deponi i Dvärred, kommer vår skog totalt att blockeras för längre promenader, och istället bli ett bullrigt område med industrikaraktär.

Om Sveriges miljömål

Sverige har 16 miljömål, som Jehander måste förhålla sig till.

Ett av dem är "God bebyggd miljö". I samband med detta mål diskuteras problemet med att grönområden i tätorter bebyggs och även problemet med buller i bebyggd miljö. Naturvårdsverket betonar att ljudmiljön är en viktig kvalitet för upplevelsen av natur- och kulturmiljöområden och har stor betydelse för att nå flera av miljökvalitetsmålen. Behov av ”bullerfrihet” ökar för många människor och det blir tydligare och tydligare att buller är ett stort hälsoproblem . Målet "God bebyggd miljö" är liksom flera andra av Sveriges andra miljömål, inte i närheten av att uppfyllas. Det vore önskvärt att sträva efter att uppfylla miljömålen och låta oss som idag har en "God bebyggd miljö" få behålla denna.

Slutsats

Med stöd av ovan angivna argument vill vi med detta brev protestera mot den alternativa lokalieringen i Tulebohöjd, gällande utökning av Jehanders verksamhet.

Vi är övertygade om att det finns lämpligare ställen att placera en bergstäkt, längre bort från bebyggelse, rekreationsområden och skyddsvärda fågelområden.

Kontaktperson

Jessika Weilitz
Högkullevägen 45
0707-233375
jessika.weilitz@gmail.com

Information om hur ärendet fortgår samt utredningar och handlingar skickas till Jessika.

Se kommande sida för att se vilka som skrivit under dokumentet.

Underskrifter

Knipered 2:11
Berit och Bosse Sjöstrand

Skår 1:25
Mikaela Löfgren och Andreas Wikström

Dvärred 3:64
Jessika och Hans Weilitz

Dvärred 3:76
Johan och Monica Lidbeck

Dvärred 3:65
Johan Bergqvist

Dvärred 2:117
Milena Anguelova och Vessen Vassilev

Dvärred 2:59
Mats Lind

Dvärred 3:71
Linda och Sören Borås

Dvärred 2:126
Jeanette Lindberg, Jesper Lindberg

Dvärred 3:72
Anna Lundh och Mattias Günzler

Dvärred 3:79
Gullbritt och Kalio Perkman

Dvärred 3:55
Mari Kraft och Axel Nicklasson

Dvärred 3:74
Elisabet och Tedh Abrahamsson

Dvärred 3:75
Olof och Maud Högström

Dvärred 3:70
Örjan Christensson

Dvärred 2:18
Mikael Gullberg

Dvärred 7:12
Peter Ahlgren

Walther och Jacqueline Plette
Mölndal Holmen 1:6

Johan Degerman **2015-11-15**

Synpunkter

Degerman, Livered 1:47

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Med vänlig hälsning, Johan Degerman

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i

närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Johan Magnusson **2015-11-13**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning. 1:285

Hej,

Jag bor i Kållered på Högenvägen 76, fastighetsbetäckning 1:285.

Vill härmed invända mig mot Jehanders planer på att utöka sina bergtäkter.

Jag anser att det redan nu är ett stort obehag av sprängningar. Jag bor väldigt nära och sprängningarna skakar rejält i mitt hus som det är. Även om en spränging inte förstör hur påverkar när det är regelbundet. Efter att ha tittat på "beräknad grundvattensänkning undre magasin" Kan man ju inte bli mer än frågande till att gränsen råkar passera precis utanför där husen är byggda. Dessutom handlar det ju om "beräknade"-värden och inte om vad det faktiskt blir eller ens med vilken tillförlitlighet beräkningarna håller.

Bifogar också ett Dokument som jag stöder till fullo.

Mvh,
Johan Magnusson, 0706013930

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:285

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Johan och Maria Gustafsson **2015-11-15**

Samrådsyttrande!

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Johan och Maria Gustafsson

Livered 1:261

0708-402503

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1. **Verksamhetsutövare**

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

1. **Omfattning av planerad verksamhet**

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

1. **Lokalisering**

1. **Alternativa lokaliseringar**

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

1. **Demografi**

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

1. **Buller**

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

1. **Trafiksituation**

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

1. **Påverkan på mark och vatten**
    1. **Utsläpp till vatten**

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

1. **Anläggningar och byggnader på lera**

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

1. **Vatten- och energibrunnar**

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

1. **Hantering av dräneringsvatten**

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

1. **Utsläpp till luft**

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

1. **Lukt**

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

1. **Damning**

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

1. **Vibrationer**

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Josefin & Peter Widén

Högenvägen 16
pwiden10@hotmail.com
Livered 1:318

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, LIVERED 1:318

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

Josefin & Peter Widén

Högenvägen 16
pwiden10@hotmail.com
Livered 1:318

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på

många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har

skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Krister Olofsson **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Krister Olofsson
Högenvägen 48
Livered 1:295

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum. Ver.rev Sida

2015-11-15 00.01 1(6)

Kristina och Robin Tunegård
Högenvägen 30
426 30 Kållered
Mölndal Livered 1:311
tunegaard@hotmail.com
0705-69 63 13

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir

tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv

över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

5.1 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och

anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot

varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Lars Andersson **2015-10-21**

Synpunkter Kållered

Hej,
Jag äger tillsammans med min fru Kållered 1:139 Södra kyrkvägen 20
1. Vår brun som vi använder för bla bevattning samt som reserv finns inte med i ert underlag.
2. Vi upplever idag obehag vid sprängningarna.
3. Vårt hus har sättningsskador som troligtvis har uppstått pga sprängningarna.
Pga dessa anledningar motsätter vi oss den planerade utökningen av verksamheten.

Vänliga Hälsningar Lars Andersson
Södra kyrkvägen 20
42830 kållered

Lars Erik Anderson **2015-11-16**

Jehanders bergtäkt, synpunkter

Lars Erik Anderson, Livered 1:49. Försökte länka in meddelande enl. anvisning, misslyckades, men vill gärna skicka följande synpunkter:
Ljudnivån från anläggningen har, troligen pga flyttning av krossanläggning, ibland blivit klart störande.

Under senare år har vid ett flertal tillfälle vårt bostadsområde blivit nedsmutsat av stendamm som lägger sig bl a
på fönsterbrädor. Detta går visserligen att skölja/tvätta bort men kan inte anses acceptabelt. Än värre är den okända mängd stendamm som vi ej kan undvika att andas in. Vi har upplevt färd genom stendammsmoln på Östra Lindomevägen, så varifrån dammet kommer ifrån är det ingen tvekan om.
Det sägs att man har full kontroll över att de upprepade sprängningarna ej kan skada våra fastigheter.
När man vid sprängning kan känna att huset skakar och se att fönsterrutorna vibrerar är det svårt att förstå att någon kan påstå sig vara säker på att sprängningarna ej kan åstadkomma skador.
Upprepade påkänningar kan över tid ge upphov till utmattningsskador (välkänt inom miljö- och hållfasthetsläran).

Med vänlig hälsning och med hopp om förbättringar
Lars Erik Anderson
Ullas Lyckas väg 88
42833 Kållered

Lars-Gunnar och Marie-Louise Hagman **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Hej,

Här kommer våra synpunkter på utvidgning av Jehanders bergtäkt.

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

Med vänlig hälsning

Lars-Gunnar och Marie-Louise Hagman
Sandåsvägen 33

438 34 Kållered

Mölndal Backen 2:113

Tfn: 031-990900
Mobil: 0705-934830
Email: lg.hagman@hotmail.se

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg.

Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller

bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recipienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontroller följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av

grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna.

Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Lennart Flygare **2015-11-11**

Bergtäckt i Backen2:57

Undertecknad har fastigheten Våmmedal 2:106.
Sprickbildningar har uppstått i tegelvägg på östra gaveln.
Marksättning på garagesidan västerut.
Orsak torde vara kraftiga vibrationer vid sprängningar onsdagar kl. 13.00.

Lennart Flygare.
Bäckvägen 1. 42833 Kållered.
Tel. 031 7951458

Lotta Walter **2015-11-13**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT AN A

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig

verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida

miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Louise Henriksson-Nilsson **2015-11-16**

Bergtäkt Mölndal

Vi vill ej ha någon bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered Mölndal,
då vi värnar djur och natur.

Med vänlig hälsning

Louise Henriksson-Nilsson

Magnus Knopp **2015-11-16**

Synpunkter på "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander".

Härmed lämnar jag följande synpunkter på "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander".

Namn: Magnus Knopp

Fastighetsbeteckning: Ullas Lyckas Väg 150:1

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i

närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Malin Wemminger och Martin Frealdsson **2015-11-16**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Hej,

Nedan finner ni synpunkter inför ovanstående tillståndsprövning.

Mvh
Malin Wemminger och Martin Frealdsson,
Högenvägen 114, 428 30 Kållered
Fastighetsbeteckning Livered 1:222

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.

- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.

- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 3 LOKALISERING

3.1 3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Marcus och Linda Raudsepp **2015-11-15**

Yttrande, Högenvägen

Hej!

Yttrande angående tillståndsprövning.

Marcus och Linda Raudsepp,
Högenvägen 12,
Mölndal Livered 1:321

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt

motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromräden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Margareta Eklund Jimar och Dick Jimar **2015-11-16**

Synpunkter efter samråd enligt6kap.....

Namn: Margareta Eklund Jimar
Berörd fastighet: Sagered 3:2, Annestorp 4:11och 5:14
Adress: Sageredsvägen 22. 428 34 Kållered
Tel: 0760-209618

Synpunkter: Vi begär längre tid för samrådssynpunkter då vi inte erhållit protokollet från samrådsmötet den 20 oktober 2015 som utlovades. Vi vet därför inte vad som framgår av detta protokoll.
Vi begär att bl a följande utreds

Gränsvärden för skakningarna den 4 november. Värdena som enligt Jehanders uppgift var 3,8. Dessa värden är helt oacceptabla.

Asfaltsverkets placering så nära gården, utsläpp av ämnen, lukt m m

Dammspridning, stenmjöl, med vind. Tvätt kan ej hängas ut. Grönsaker blir dammiga av stenmjöl. Gården ,inger i den förhärskande vindriktningen.

Rödjebäckens vattentillflöde har redan minskat och detta hotar de nyckelbiotoper som idag finns. Hur löses vattentillrinningen

Den mindre bäck som idag finns på fastigheten, ej Rödjebäcken, blir idag torrlagd. Tidigare kunde kor få sitt vatten därifrån då de var på bete. Groddjur och vattenödlor, salamandrar, fanns där. Vet ej hur dessa torrläggningsperioder har påverkar detta. Mindre vatten påverkas insektslivet som i sin tur påverkar de djur som lever av dessa o s v i näringskedjan.

Att vattenflödet i samtliga brunnar, dricksvatten och andra, ej skall påverkas.

Djurlivet runt Sagsjön och i skogsområdena närmast äventyras. Ex hasselmus, ormvråk, ladusvala m fl.

Energibrunns prestandavärde

Uppstädning utmed gärdsgård och att massorna finns på ett sådant avstånd från gärdsgården att de ej vid ett häftigt regn kommer in på vår mark, vilket det har gjort. Förutsättningar för skogen att klara sig i framtiden.

Mätstationen MP3 bör placeras på berg vid boningshuset.

En komplett mätstation bör placeras permanent vid Sagered 3:2. Den bör avläsa stötvåg, luftljud, vibrationer, stoft, damm och luktpartiklar.

Ytterligare synpunkter kan komma senare då vi erhållit protokollet av den 20 oktober samt på ansökans utformning.

Vi begär även ett mottagningsbevis.

Med vänlig hälsning
Margareta Eklund Jimar. Dick Jimar

meklund_jimar@hotmail.com. Dick.jimar@telia.com de gränsvärden som finns angivna.

Maria & Peter Gelin **2015-11-15**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt_Backen 2_87.pdf

Hej,

bifogat synpunkter på samrådsunderlaget.

Mvh,

Maria & Peter Gelin

Backen 2:87

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten. Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att

långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Vibrationer från sprängningarna upplevs som oerhört obehagliga. Både den upplevda obehagskänslan från den fysiska sprängningen liksom oro för att skador som inte är direkt synliga uppstår eller konsekvenser som i nuläget är omöjliga att kontrollera. Vi som har husdjur upplever även ett stort lidande från djuren som är känsliga för både smällar, lågfrekvent buller och vibrationer.

Utöver detta är det givetvis en störning att ständigt få tavlor och vägghängda föremål ur läge. Precis som när det gäller buller är det den upplevda störningen som bör vara utgångspunkt för vad som är en rimlig påverkan från verksamheten. Vidare har bolaget utöver den villkorgivna regleringen av sprängningar även tillåtit annan sprängverksamhet som både är oregelbunden och som sker under den tid på dygnet när det är extra viktigt att störning i form av buller och vibrationer ska vara så låg som möjligt, dvs helger, kvällar och framför allt nätter.

Vänligen

Maria Gelin & Peter Gelin, fastighetsägare till Backen 2:87
Sandåsvägen 53
428 34 Kållered

Maria Hillerström **2015-11-15**

Täkt kållered

Hej, jag som bor på högenvägen 20, I kållered,

Fastighet Livered1:316, vill lämna nedan yttrande samt framhålla att jag vänder mig mot fortsatt verksamhet på "sabemas" täkt, framför allt mot vibrationerna o trafiken detta medför. Hälsningar Maria Hillerström

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.

- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.

- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller

bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av

föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.Skickat från min iPhone

Marie Holmberg **2015-11-16**

Protest mot Jehanders planer

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

NAMN: Marie Holmberg

FASTIGHETSBETECKNING: MÖLNDAL LIVERED 1:198

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att

prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Marie Holmberg **2015-10-21**

Synpunkter angående bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet på fastighet Backen 2:57, Kållered, Mölndals kommun

En bergtäkt som är placerad i ett tätbebyggt område innebär många nackdelar för de människor som är bosatta i närområdet. Det har tidigare varit tal om att den skall läggas ner och naturområden skulle upprättas. Istället har utbyggnad skett och med därtill ökade buller- och vibrationer. Nu är önskan om en ytterligare utbyggnad med risk för:
- mer buller från verksamhet i bergtäkten samt trafik i, till och ifrån bergtäkten
- mer vibrationer på grund av sprängningar med ökad risk för sättningar på hus och mark
- påverkan på grundvattnet som kan innebära sättningar i jordlager och fastigheter
- arbete som kommer att ske under nätter och även lördagar med därtill störande buller (redan idag startar verksamheten klockan 06.00 och även en del helger finns det verksamhet på, vilket är mycket störande)
- damm, avgaser och obehagliga lukter, vilka redan finns idag, kommer att öka

Bergtäkten i Kållered bör inte ha tillstånd till utbyggnad då miljöpåverkan är alltför stor samt att boende i närområden påverkas i högsta grad negativt. Bergtäkten bör läggas ner 2020 och andra alternativ till placering av bergtäkt bör vidare utredas.

Hälsningar
Marie Holmberg
Bäckvägen 64
428 33 Kållered
tel 0317952937

Marie Jensen **2015-11-16**

Angående ansökan om fortsatt bergtäckt i Kållered

Fastighetsbeteckning Mölndal Livered 1:370 hänvisar till bifogad skrivelse.

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Markus och Anna-Carin Persson **2015-11-15**

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning

Hej,

bifogar synpunkter på underlaget för Jehanders tillståndsprövning för utökad täkt- och vattenverksamhet.

Mvh

Markus och Anna-Carin Persson

Fastighetsbeteckning: Livered 1:244

Högenvägen 222

42830 Kållered

Mobil: 0708-47 06 94

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Martin Doncic **2015-11-15**

Synpunkter, samråd, ang ansökan om tillstånd...Sand och grus AB Jehander

Härmed önskar jag som berörd boende inom samrådsområdet lämna följande synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende "Ansökan pm tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamheten i Kållerd, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander".Synpunkte

Martin Doncic

Fastighet: Livered 1:298

Högenvägen 54

42830 KÅLLERED

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet
inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan
tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella
verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens
omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling
av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet
men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har

ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska
redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig
verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det
ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar
från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan
följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut
idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de
till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara
slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år
inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka
år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den
beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre

tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar.

Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.
I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i

större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare
på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under
fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur
sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i
form av utsläpp till luft, buller och damning.

5.2 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som
riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet,
dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och
vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det

bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att
påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -
150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är
inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att
identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar.
Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på
många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av
grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning
av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att
långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården.
Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan
tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i
närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från

verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.
Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.
Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök.
Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Mats Bäckman **2015-11-14**

Yttrande samrådsunderlag

Översänder synpunkter avseende samrådsunderlag för Jehanders bergtäkt.

Med vänlig hälsning
Mats Bäckman
Ullas Lyckas väg 99
42833 Kållered
Mölndal Livered 1:351

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Matz Engström **2015-11-19**

Samrådssynpunkter från Äpplekullen i Kållered

Hej, jag ser att jag är för sen med detta, men hoppas ändå, att ni använder våra åsikter. Hör gärna av er, så jag vet om det är ok!

Hälsningar / Matz

Matz Engström; Borgeråsvägen 4; SE-428 36 Kållered; Sweden
Hem: +46 (0)31 795 0081 / matz.engstrom@outlook.com
Mobil: +46 (0)763 77 48 77

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i

närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
MATS ENGSTRÖM		BORGERÅSV 4	KÅLLERED 1:86
Oskar Rinman		Äpplekullev. 16	Kållered 1:92
LISA KURTI		BORGERÅSV. 3	KÅLLERED 1:83
JÖRGEN SCHMITT		BORGERÅSV 8	KÅLLERED 1:140
Maria Pettersson		Äpplekullev 7	Kållered 1:84
Toivo Räty		Äpplekullevägen	14 Kållered 1,99
Hanna Salomaa		Äpplekullev 3	Kållered 1:87
Onni Räty		-11-	14 -11- 1:99
Ingrid Zachrisson		Äpplekullen	-11- 1:90
Magnus Borjesson		Borjesvägen	6 Kållered 1:66
Ingela Börjesson		Äpplekullevägen	5 Kållered 1:80
Gezim Zogaj	Äpplekullevägen 1		Kållered 1:50

Matz Engström **2015-10-26**

From: matz.engstrom@outlook.com
To: kallered@wspgroup.se
Subject: Synpunkter efter samråd m öppet hus 21-22 oktober 2015 - för Kållered 1:86
Date: Sat, 24 Oct 2015 13:15:06 +0200

Hej, här kommer mina synpunkter för vår fastighet tvärs över motorvägen vid Jehanders i Kållered.

Namn: Matz Engström
Berörd fastighet: Kållered 1:86
Adress: Borgeråsvägen 4; 428 36 Kållered
Telefon: 031/795 0081, 0763/77 48 77 (mobil)

Min oro rör sig framförallt om två saker:

1. Att grundvattnet påverkas av bergtäkten. Vi har sedan 2008-12 bergvärme, vars funktion är beroende av att grundvattennivån inte sänks genom punktering av grundvattnet i bergstäkten. Jag bifogar protokoll från borrningen gjord 2008.
2. Att sprängningarna genom vibrationer skakar om berggrunden, som huset står på. Därmed skulle nuvarande sprickor i fasaden bli ännu värre, och i värsta fall skulle delar av fasaden kunna lossna och ramla ner. Delar av huset har bara halvstens Mexitegel. Nuvarande sprickor kommer troligen från de hårda sprängningarna, som gjordes i bergtäkten under 1970- och 80-talet. Jag bifogar foton tagna av fasadsprickorna tagna idag den 2015-10-24. Vi har under en period (tidpunkt okänd) haft mätutrusning på fasaden för att mäta vibrationer. Men då kunde inte orsakssambandet styrkas.

Hälsningar / Matz

Matz Engström; Borgeråsvägen 4; SE-428 36 Kållered; Sweden
Hem: +46 (0)31 795 0081 / matz.engstrom@outlook.com
Mobil: +46 (0)763 77 48 77

SLUTRAPPORT

ING. GUNNAR JONSSON
Borgeråsvägen 31, Box 124, 428 22 KÄLLERED
Telefon 031-795 40 10, Fax 031-795 13 19
Org.nr 556713-7760

serienummer G02GI3K12

BESTÄLLARUPPGIFTER

namn: U-K Värmeteknik AB adress: Aröds Industriväg 28

postnummer: 422 43 ort: HISINGS BACKA tel.nr: 031-22 88 40

BORRPLATSUPPGIFTER

namn: Mats Engström adress: Borgeråsvägen 4

postnummer: 428 36 ort: KÄLLERED tel.nr: 031-795 00 81

fastighetsbeteckning: Kållered 1:86

kommun: Mölndal församling: Kållered

borrplatsens läge: 2,3 S

BRUNNSUPPGIFTER borrhål nr.:

brunnens ändamål: energi tätning: cement. borrmaskintyp: sänkhamm.

vattenmängd: 100 l/tim., uppmätt genom blåsning datum: 08-11-28 ☐ före ☐ efter tryckn.)

gradborrning: grader, riktning - - - - - - - hydraulisk tryckning: ☐ ja ☐ nej

foderrör, stål: 6,0 m., ytterdiam. 140.0 mm; foderrör, plast: m., ytterdiam. mm.

borrningen avslutad: 08-11-28 kloridhalt: mg/liter, uppmätt m under markytan

GEOLOGISKA UPPGIFTER:

Genomborrade jord-, berglager och sprickzoner, bergarter m m			
från	till		beskrivning
0	– 1,0 m		jord
1,0	– 120,0 m		grått berg
	– 57,0 m		spricka
	– m		
	– m		
	– m		

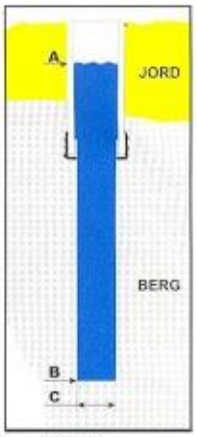

ANMÄRKNINGAR vatten 57 m

montering av grundvattenhöjare, efter åtgärd GVY ca 1 M

AVTALAD VATTENMÄNGD: m³/dygn

Vattenprovflaska överlämnad: ☐ja ☐nej

märkning:

Kållered den 4 december 2008

A. Grundvattennivå under markytan: 18,0 m.,
uppmätt (datum): 08-12-03

B. Brunnsdjup under markytan: 120,0 m.

C. Bottendiameter: 113,4 mm.

GPS-koordinater: X= Y=

Garantitid för avtalad vattenmängd och utförande:
1 år från angivet datum. Förbehåll för naturkatastrofer eller annan omständighet som entreprenören ej kan råda över.

Mona och Lars Wejrum **2015-11-16**

Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Pågående verksamhet vid Sand och grus Ab Jehander i Kållered är störande i en oacceptabel omfattning beroende av vibrationer och ljudnivå vid sprängning och bearbetning. Vibrationerna vid sprängning är av den omfattningen att de påverkar fastighetens byggnad och bohag. Den långvariga effekten på fastighetens byggnad med tillhörande installationer och anläggningar på grund av vibrationer från sprängningarna går inte att förutse inte heller går det att bedöma skadornas omfattning. Stenkrossen har en sådan ljudnivå vid bearbetning att den är störande vilket ytterligare förstärks vid tidpunkter vid sidan av ordinarie arbetstid. Sammantaget är ljudnivån från verksamheten en sådan sanitär olägenhet som inte skall accepteras i en boendemiljö. Vid verksamheten uppstår stendammsmoln som omgärdar brytningsområdet och transporterats till omgivningen. Sand och grus AB Jehanders ansökan måste avslås och verksamheten upphöra. Mona och Lars Wejrum , Ullas Lyckas väg 12, Livered 1:89.

Nina Björkman **2015-11-22**

Samrådsyttrande

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Nina Björkman

Mölndal Livered 1:167

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i

närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Per Karlstrand 2015-11-14

Härmed lämnar jag följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”.

Per Karlstrand

Fastighetsbeteckning: Livered 1:99

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter

riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

LOKALISERING

Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000

fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromåden då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Per Rosquist **2015-11-15**

KÅLLERED

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Jag äger fastigheten Livered 1:139 och är därmed sakägare.

Jag har följande synpunkter bl a med anledning av det samrådsmaterialet som lagts ut på Jehanders hemsida.

- Jag anser inte att det har visats med tillräcklig noggrannhet vilka effekter som kan förväntas på grundvattennivåer i områden i anslutning till täkten och vilka åtgärder som kan bli aktuella att vidta med anledning av den nya ”brytningsnivån”. Det som jag har sett i samrådsunderlaget verkar vara dåligt underbyggda gissningar både vad gäller underlag och åtgärder. Detta material måste kompletteras med ett djupare utredningsmaterial avseende effekter, risker och åtgärder. Jag anser vidare att utgångspunkten *”Om skada, mot förmodan, skulle uppstå till följd av den sökta vattenverksamheten kommer berörda fastighetsägare att ersättas enligt lag”* inte kan betraktas som seriös. Utgångspunkten måste vara att ingen skada skall ske och att detta måste klarläggas utom allt tvivel innan täktverksamheten ges tillstånd.

- Jag anser att bullernivåerna med anledning av täktverksamheten måste sänkas om verksamheten skall vara kvar. Idag är bullernivåerna klart störande.

- Jag anser att ”asfaltsverk” inte skall tillåtas inom täktområdet. När det är i drift sprider sig en störande odör av ”varm asfalt” som man inte vill ha i sin boende miljö. Dessutom är det ett stort partikelnedfall som jag tror till övervägande del härrör från asfaltsverk och kross. Jag ser inte heller samordningsvinsterna med ett asfaltsverk på täktområdet.

Med Vänlig Hälsning

Per Rosquist

Kållered 2015-11-14

Percy Linder **2015-11-15**

AB Jehander

Översänder synpunkter från berörda fastighetsägare avseende ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”

Percy Linder
Stomvägen 16
428 30 Kållered
031-795 09 78

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
PERCY LINDER	Percy Linder	STOMV. 16	KÅLLERED 1:134
ANDERS ERIKSSON	Anders Eriksson	STOMV. 17B	BACKEN 1:106
Ulla Tisell	Ulla Tisell	Stomv. 19B	Backen 1:27
Enaam Jarjis	[illegible]	Stomv. 24	Backen 1:123
Miran Bradust	[illegible]	Stom 22 A	Backen 1:105
Daniel Hassel	Daniel Hassel	Stomv 22C	Backen 1:121
Johan Ljungberg	[illegible]	Stomv. 21b	Backen 1:53
Bölom M.	Bölom A.	Stom 21A	Backen 1:48
STEFAN WILSSON	[illegible]	STOMV 23A	BACKEN 1:55
Gunilla Sällylä	Gunilla Sällylä	Stomvägen 25	Kållered 1:118
Johnson Mikael	Johnson Mikael	Stomvägen 30	Kållered 1:121
Avan Mirza	Avan Mirza	Stomvägen 32	Kållered 1:
Bakhtiar Bradust	B B [illegible]	Stomvägen 34	Kållered 1:122
Frederike Lindelöf	[illegible]	Stomvägen 36	Kållered 1:113
Rolf Abraham	[illegible]	Stomväg 31	Kållered 1:114
Rasid Dedogić	[illegible]	Stomv. 19A	Backen 1:117
Christin Sandvad	Christin Sandvad	Stomvägen 26	Backen 1:82
HANS ZACKARIASSON	Hans Zackariasson	Backeredsv 7	Backen 1:119
Edmund Majchrzak	E. Majchrzak	Backeredsv. 5	Backen 1:122
Helena Schreier	H. Schreier	Gamla Rikv. 121	Käll. 1:103
Veijo Heiskanen	[illegible]	Gamla Rikvägen 119	
Hans-Göran Bohemsson	[illegible]	Gamla Rikvägen 117	

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Lars-Göran Persson	Lars-G Persson	G:a Rikv. 115	Kållered 1:130
Kristina Gren	Kristina Gren	Gamla Rikv. 115	Kållered 1:131
Robert Linder	[signature]	Stomv. 15	Kållered 1:105

Upprättad av

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållning än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Namn: Peter Choha / Dok. Rita Choha

Ev. organisation/företag: _____??_____

Ev. berörd Fastighet: Backen 12:2 _____

Adress: Tomtebovägen 5, 42836 Kållered

Telefon: 0704762581 / 0735170846

Synpunkter: Vi har **2 viktiga** synpunkter angående fortsatt täktverksamhet av Sand & Grus AB Jehander, se nedan.

1- Vi har **fortsatt** sprickbildning på huset. Sprickbildningen inomhus kan ses med blotta ögat, och även på de ställen som sedan tidigare verkar ha varit lagade. Huset är byggt för 16 år sedan på **Morän/Berg** och därför tror vi att sprickbildning fortsätter endast på grund av sprängningarna, och i takt med den fortsatta verksamheten. Dessutom har vår fastighet inte upplevt de allra första sprängningarna från 60-talet, speciellt de sprängningarna på berget närmast ”Tomtebovägen”, därför ser vi med **STOR ORO** påverkan från fortsatt sprängningsverksamhet. Vi räknade med ett avslut år 2020 såsom det var planerat, och såg fram emot en ny väg som banas fram till ett mer utvecklad stadsdel och samhälle i Kållered, som ligger nära naturen och storstaden. En täcktverksamhet ner mot ett djup på 150 meter under markytan kommer således att påverka även skogen, träden och miljön runtomkring oss, speciellt med tanke på grundvattennivån.
Vi önskar att ni kommer till oss och undersöker de befintliga skadorna. Vid eventuellt tillåtelse av fortsatt verksamhet, och vid fortsatt sprickbildning önskar vi ersättning för de skador som verksamheten förorsakat samt ber vi er att i fortsättningen använda en annan metodik än sprängning, framförallt för bergtäkt som är närmast Tomtebovägen. På så sätt kommer vibrationerna, tryckvågorna mot vår fastighet att minska och därmed skadorna.

2- **Fara för barn** samt **trafikstörning** vid utfarten från Tomtebovägen mot Sagsjövägen, där stora lastbilar kör varje dag. Det är **livsfarlig**t för cyklande barn på väg mot skolan nedför backen från Tomtebovägen möter, på direkten, STORA LASTBILAR som kommer körande på Sagsjövägen förbi Tomtebovägen och som stannar tidigast vid korsningen ”Östra Lindomevägen”. Det förekommer även stor risk för trafikkollision med tung trafik vid korsningen Tomtebovägen/Sagsjövägen.
Vi efterlyser en snabb lösning här !! Det är livsfarligt att cyklande/springande barn möter tunga lastbilar på det sättet. **Det här måste ni ta tag i SNARAST**, både Jehander, kommunen, trafikverket och annan.

Datum/Underskrift
2015-11-10 Peter Choha

Datum/Underskrift
2015-11-10 Dok. Rita Choha

Samrådsyttande

Peter Malmberg
Job title Mekaniker
Department name BF59161

Volvolastvagnar AB
Gropegårdsgatan
405 08 Göteborg, Sweden
Telephone: +46313225733
Mobile/SMS: +46739025733
Email: Peter.malmberg@volvo.com

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Peter Malmberg	[signature]	Ullaslyckasväg 93	1:389

Peter och Solveig Gustafsson **2015-11-15**

Härmed lämnar vi följande synpunkter på ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”

Peter och Solveig Gustafsson
Ullas Lyckas väg 40
Kållered
Fastighet: Livered 1:47

Vi instämmer i frågeställningar och ställningstaganden i bifogat yttrande.

Se bifogat dokument: Samradsyttrande.docx

Mvh Gustafssons

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ

påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.

- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recipienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla

en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontroller följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Robert och Madeleine Svensson **2015-11-13**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBnmen även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar
Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi
Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Med vänliga hälsningar

Robert och Madeleine Svensson
Livered 1:342

Ullas Lyckas väg 167
42833 Kållered

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Mvh

Roine Lundström

Högenvägen 120

42830 Kållered

0768-795524

ROINE LUNDSTRÖM
Fastighetsbeteckning Mölndal Livered 1:230

Högenvägen 120

42830 Kållered

kontakt@roinefoto.se

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även

delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som

möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga

trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

7 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

7.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

7.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

7.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

7.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

8 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

8.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

8.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

9 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Roland Bengtsson, Kent och Birgitta Olofsson **2015-11-16**

Yttrande angående utökad täkt.

Jag Roland Bengtsson ställer mig bakom bif fil angående er tanke om utökad täkt.
Högenvägen 24 Fast.Livered 1:314

Vi Kent och Birgitta Olofsson ställer oss bakom bif.yttrande.
Högenvägen 2

Best Regards

Roland Bengtsson
Teknisk Förvaltare

Phone +46 (0)31-7088607
roland.bengtsson@gothiatowers.com
Mässans gata 24, Box 5184
SE 402 26 Göteborg, Sweden
gothiatowers.com

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Ruth Singmyr **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Ruth Singmyr
Högenvägen 42
Livered 1:305

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Sabina & Johan Ekstrand **2015-11-15**

Samrådsyttrande Kållered

Hej!

Bifogat finner ni ett yttrande mot att Jehanders ska få fortsätta med sin täktverksamhet i Kållered.

Mvh,

Sabina & Johan Ekstrand

boende på Högenvägen 66. Livered 1:290.

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.

- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.

Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget

lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan

mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

5.1 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.

Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Sara Mattsson **2015-11-16**

Yttrande!

Yttrande till Jehanders!
Mvh Sara Mattsson
Tel 0733-701884
Epost: Sara@matt.se
Adress: Högenvägen 64
Fastighetsbeteckning :1:294

Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

Verksamhetsutövare

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

Omfattning av planerad verksamhet

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:
1 Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
2 Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
3 Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
4 Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
5 Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

Lokalisering

1 Alternativa lokaliseringar
Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av

alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

Buller

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

Trafiksituation

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

Påverkan på mark och vatten

3 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

4 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

5 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromåden. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

8 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

Vibrationer

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande

bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Solbjörg och Jan Tholin **2015-12-06**

Samrådsyttrande

Hej!

Gör ett nytt försök.

Vi heter Solbjörg och Janne Tholin Högenvägen 194, 42830 Kållered

Vi äger fastighet Livered 1:270

Bif. Samrådsyttrande för tillståndsprövning gällande Jehanders verksamhet i Kållered.

Vi är mycket oroade för nuvarande vibrationer vid sprängning och av ev. problem med grundvattnet vid de djup som planeras.

Hälsningar Solbjörg Janne Tholin

(Kommentar – filen i mailet daterat 2015-11-14 gick inte att ladda ner)

Samrådsyttrande **2015-11-14**

Hej!
Vi heter Solbjörg och Jan Tholin, Högenvägen 194, 42830 Kållered

Vi äger fastigheten Mölndal Livered 1:270

Bif. Samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövningen gällande Jehanders verksamhet i Kållered . Vi är mycket oroade för nuvarande vibrationer vid sprängningarna och ev. problem med grundvattnet vid de djup som planeras .
Hälsningar
Solbjörg Jan Tholin

https://attachment.fbsbx.com/file_download.php?id=1628385064089833&eid=ASvH5D9zwxziaMrXY9Rzze2TmGCenrpLIk4P6NQq3RwVUFA0eGm8epYW4zIc8DvnNkE&ext=1447509591&hash=AStF-sJtyCukEVNQ

Skickat från min iPad

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1. VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan

följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2. OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller

bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3. LOKALISERING

3.1. Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2. Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4. BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5. TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6. PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1. Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2. Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3. Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4. Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7. UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1. Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2. Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8. VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Stefan Liljemark **2015-11-16**

Samråd bergtäkt i Kållered. Kommentar om lukt av kolväten.

Hej Niklas Osvaldsson,

Jag återkopplar här till den diskussion som vi hade vid Öppet hus med samråd den 22 oktober 2015, som handlade om lukt av kolväten som av dåligt förbränt dieselbränsle eller tyngre kolväten. Jag lovade att återkomma med något datum då vi känt lukt.

Vi har letat fram att det var den 2 september 2015 som vi ringde till Miljöförvaltningen i Mölndal för fråga angående sådan lukt, som varade länge under den dagen i vårt bostadsområde Norra Livered (Ullas Lyckas väg) strax norr om bergtäkten. Andra hade samma dag ringt till Miljöförvaltningen med motsvarande fråga. Vi fick ingen annan omedelbar kommentar från Miljöförvaltningen.

Motsvarande lukt har känts flera andra dagar under det senaste året. Min egen misstanke är att den kan komma från asfaltverken på bergtäktområdet.

Med vänliga hälsningar

Stefan Liljemark
Ullas Lyckas väg 98
428 33 Kållered
031-7954885, 070-3009145
stefan.liljemark@gmail.com

Stig Hansson **2015-11-02**

Stig Hansson
SH Fastigheter
Mölndal Kållered 1:53
Prästbacken 8
428 30 Kållered
0709-820226
sh.fastigheter@hotmail.se

Synpunkter:
Angående energibrunnar.
Bergtäkten är tänkt att hamna på -150 meter. Min fastighet ligger ca +50 meter vilket innebär att grundvattennivån kommer att hamna på -200 för min energibrunn.
1. Vad finns det för garantier att grundvattennivå kommer att ligga på de nivåer ni antar.
2. Om grundvattennivån sänks mer än era antaganden, utifrån informationen som jag fick vid öppet hus var ersättningsnivån ringa och det täcker definitivt inte ett nytt borrhål för att komma ned i grundvattennivå igen 3. Hos vem ligger bevisbördan på om en tvist uppkommer. Jag ser att som enskild fastighetsägare har man en ringa möjlighet att tvista mot bergtäktsägaren.

Alternativa områden
4. Man har tittat på alternativa områden men utelämnat ett väsentligt område som jag anser bör undersökas närmar. Vid fråga på informationsmötet hade det området inte ens varit uppe till diskussion.
Det finns en planerad tågbana/pendeltåg till Landvetter/Borås. Den kommer som det ser ut att passera via ett område mellan Kållered och Mölnlycke där det inte finns bebyggelse i den omfattningen som i Närområdet till nuvarande Bergtäkt.
För att dra fram spåret kommer det att krävas att man tar sig igenom bergen där. Varför inte upprätta bergtäkten i anslutning till det när man ändå blir tvungen att göra åverkan i berg och natur och som dessutom inte får den påverkan på befintlig bebyggelse.

Med vänlig hälsning,
Stig Hansson

Sven Lundborg och Ritva Viittale **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM,

Sven Lundbor / Ritva Viittale
Högenvägen 38
Livered 1:307

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Sven-Olov och Christina Brattström **2015-11-15**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM

Hej!

Här kommer ett samrådsyttrande från:

Sven-Olov och Christina Brattström,
Högenvägen 178, 42830 Kållered
Fastighetsbeteckning: 1:256

Telefon hem: 031-7954197
mobil: 0734379053
mailadress: sobbratt@gmail.com

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på
samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som

följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan an-vändas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde.
Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet.
Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av

grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Sören Lifveredson **2015-12-01**

Planerad täktverksamhet

>> Jag heter Sören Lifveredson och bor på Streteredsvägen 36 och är
>> ägare till fastigheten Livered 1:15.
>> Jag motsätter mig mot fortsatt exploatering av berget på grund av:
>> 1. Vibrationer skadar min fastighet.
>> 2. Ljud från krossen ligger som en stressande ljudkuliss i bakgrunden
>> speciellt på morgonen.
>>
>> Jag är född och uppvuxen på denna fastighet.
>> Sprängningarna i berget har under alla tider varit ett gissel. Vi som
>> har bott i denna fastighet sedan sprängningarna startade har tidigare
>> också protesterat mot detta men inte fått något gensvar utan bara
>> blivit hänvisade till att när mätningar har gjorts så har man inte
>> sett några nya skador.
>>
>> Vibrationer
>> Fastigheten är mycket gammal och grunden är byggd av stenmur.
>> Fastigheten vibrerar vid sprängningar och sättningar sker hela tiden.
>> Fönster och dörrar blir svåra att öppna och stänga. Ibland får man ta
>> fram hyveln och ta bort en del av karmen så att det skall fungera.
>> Även spruckna fönster har förekommit. Tapeter skrynklar sig i hörnen
>> m.m. Sättningarna i huset har inneburit att huset lutar 15 cm åt söder och 10 cm åt väster.
>> Då jag har ett äldre hus byggt på den tidens kunskap och inte hänsyn
>> taget till att berg skulle kunna sprängas bort så är detta hus
>> känsligt för ständiga vibrationer om så i små doser per gång men även
>> en droppe kan ju urholka ett berg.
>>
>>
>> Ljudstörningar
>> På morgonen före klockan sex, då det är lugnt och skönt kan jag ligga
>> i sängen med öppet fönster eller balkongdörr. Någon gång eter sex så
>> startar krossen. Då hör jag krossens dova mullrande i bakgrunden.
>> Detta är ett ohälsoproblem. Någon ljuddämpningsåtgärd åt mitt håll
>> finns inte föreslagen men det kanske ändå inte skulle hjälpa. Så mitt
>> förslag är att gör klart krossandet och det som för mest oväsen
>> mellan klockan 8.00 och 16.00. Det är som som om man har en fläkt i
>> bakgrunden man upptäcker att den när den stängs av och då säger man o va lugnt o skönt det blev.
>>
>>
>> Skickat från min iPad
>
>

Thomas Jacobsson och Monica Nilsson **2015-11-16**

Gällande sprängning i Kållered.

Hej,

Vi ställer oss bakom bif. bilaga.

Mvh/
Thomas Jacobsson
Monica Nilsson
Högenvägen 6, Fastighetsbetäckning: 1:325
428 30 Kållered

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Tomas Wennerberg **2015-11-13**

Hej,

Vänligen se bifogat dokument angående samrådsyttrande över underlag för tillståndsprövning för täkt- och vattenverksamhet mm, Backen 2:57 m fl.

Vänligen meddela ärendenummer antingen via e-post eller brev till:

Tomas Wennerberg
Högenvägen 228
428 30 KÅLLERED

tomas.wennerberg@gmail.com

Fastighetsbeteckning Livered 1:241

Med vänliga hälsningar,
Tomas Wennerberg

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende:
Tomas Wennerberg

Högenvägen 228
428 30 KÅLLERED

tomas.wennerberg@gmail.com
0766 34 49 74

Fastighetsbeteckning: Livered 1:241

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser betydligt annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en eventuell ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft på ett positivt sätt.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet fanns betydligt färre boende i området.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 TRAFIKSÄKERHET

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

7 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

7.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

7.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom lerområden då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

7.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

7.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

8 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

8.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

8.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

9 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Jehanders tillståndsprövning

Synpunkter från Wivianne och Lennart Brantgärde
Högenvägen 166, 428 30 KÅLLERED
Fastighet Livered 1:258

Jehanders tillståndsprövning

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Åke Johansson **2015-11-15**

E-post: IMG_20151115_000

Härmed översändes synpunkter från berörda fastighetsägare avseende ”Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander”

Åke Johansson
V. Kyrkvägen 4
428 30 Kållered
0705 399931

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Åke Johansson		V. Kyrkvägen 4	Kållered 1:75
Åke Ekblad	Åke Ekblad	V. Kyrkvägen 3	Kållered 1:159
Gunnel Westerhol	Gunnel We	V Kyrkv 6	Kållered 1:76
Siv Olsson	Siv Olsson	V. Kyrkv. 7	Kållered 1:97
Göran Rönesson		Lillvägen 5	Kållered 1:68
Nancy Flood		Tunv. 5	Kållered 1:95
Ebba Svärdh	E. S.	Tunvägen 6	Kållered 1:107
Einar Karlsson	E K.	Lillvägen 3	Kållered 1:66
Ulrika Hilfred	Ulrika Hilfred	Lillvägen 1	Kållered 1:77
Margareta Carlson	Margareta Carlson	Tunvägen 8	1-62
Gert Guldbrand		S. Kyrkv 2	Kållered 1:61
KRISTOFER ARSAELSSON		S. kyrkvägen 6	Kållered Backen 1:29
Kerstin Hult	Kerstin Hult	S. Kyrkv. 8A	Kållered Backen 1:45
Arne Ekström		S. kyrkv. 10A	Kållered Backen 1:26
BO NOREK		S kyrkv 14	Backen 1:112
HENRIK LINDQVIST		S. Kyrkv 14	Backen 1:110
Daniel Jerat		S. kyrkv. 13B	Mölnaket Backen 1:120
Tara Ahmad		södra kyrkv 18C	
Lars Andersson		Södra kyrkvägen 20	Kållered 1:139
Lennart Lindén	L. Lindén	S. kyrkvägen 24	Kållered 1:145
Ulf Westbergs		S. kyrkv. 17	Kållered 1:143
Lars-Göran Törnquist		Skyttevägen 19	Kållered 1:146

Härmed lämnar berörda boende inom samrådsområdet, synpunkter i bifogat samrådsyttrande avseende: "Ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered, Mölndals kommun, Sand och grus AB Jehander" .

Namn	Underskrift	Adress	Fastighetsbeteckning
Lennart Gunnarsson		Stomvägen 38	Kållered 1:112
Sabadin Jasarić		Gamla Riksväg 105	Kållered 1:181
Tore Karlsson		Västra Ingekv. 2	Kållered 1:48
Miroslava Maarova		Stomvägen 2B	KÅLLERED 1:147
Per Lindholm		Stomv 2a	kållered 1:102
ANDERS ÅSTERÅ		V. KYRKV. 5	kållered 1:64
Eva Brjtsmalm		V. Kyrkv. 10	Kållered 1:93
Emil Berger		Lillvägen 4	Kållered 1:82
Jörgen Blennow		V. Kyrkv. 8	Kållered 1:94
Inger Olsson		Gränsfejdsv 15	Bräcka 1:28

Upprättad av

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken

för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållning än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i

verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Åsa och Erik Främme **2015-11-15**

Ang ev fortsättning av sprängning

Bifogar här med ett dokument gällande ev fortsatta spräningningar.

Mvh

Åsa

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Åsa och Erik Främme, Högenvägen 56, med fastighetsbeteckning Mölndal Livered 1:299, boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan

följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.
Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

En ökning av den tunga trafiken förutspås av sökanden där befintliga vägar planeras att användas. På vägavsnitten mellan Jehanders och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet samsas idag bil-, gång- och cykeltrafikanter med tung trafik. På grund av trafikbelastningen tvingas idag den tunga trafiken från Jehanders till farliga vänstersvängar där vägbanan korsas av långa fordon och övriga trafikanter tvingas stanna trots företräde. Detta har bevittnats av boende i området och innebär en ökad trafiksäkerhetsrisk på de berörda vägavsnitten.

Den tunga trafiken från Jehanders drar också med sig grus, sand och sten upp på

vägbanan vilket kan medföra halkrisker och risk för materiella skador för övrig trafik.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på trafiken mellan anläggningen och anslutningen till E6/E20 vid Kålleredsmotet och de tillkommande trafiksäkerhetsrisker som följer med det. En redovisning av hur sökandens belastning påverkar trafiksäkerheten för de aktuella vägavsnitten bör upprättas samt en sammanställning över trafiksäkerhetsåtgärder för bilburen trafik liksom gång- och cykeltrafikanter.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av

grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Med vänlig hälsning;

Åsa och Erik Främme

JEHANDER
HEIDELBERGCEMENT Group

Synpunkter

Samråd med Öppet hus den 21:e och 22:e oktober 2015 enligt 6 kap 4 § miljöbalken angående bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet på fastighet Backen 2:57 m.fl. i Kållered, Mölndals kommun.

Synpunkter kan lämnas direkt under Öppet hus.
Om du vill lämna synpunkter efter Öppet hus ska de **skickas senast den 16 november 2015** med e-post till: **kallered@wspgroup.se** alternativt per post till: WSP Environmental, Att: Sofia Nilsson, 121 88 Globen-Stockholm.

Alla inkomna synpunkter kommer att bifogas en samrådsredogörelse som biläggs den slutliga ansökan som sedan skickas till Mark- och miljödomstolen.

Namn: HARRY/BIRGITTA TOOMPUU

Ev. organisation/företag: _____

Ev. berörd fastighet: ANN[illegible]6:28

Agneta Wahlström

Adress: HUMLEVÄKEN 28 43742 LINDOME

Telefon: 031/990956, 070 245 16 13, 070 5763335

Synpunkter: SE BIFOGADE SYNPUNKTER

Jehanders planerade utbyggnad

Som svar på ert öppet hus möte den 21/10

Lämnas följande synpunkter om åtgärder till buller och vibrationer.

Vårt hus ligger på Humlevägen 28 i Lindome. Fastighetsbeteckning; Annestorp 6:28.

1. Angående sprängning. Vårt hus ligger på samma bergskam som ni spränger ifrån. Redan idag när ni spränger känner vi av vibrationer i huset, vilken även har medfört att vi fått sprickbildningar på huset.

2. Buller från er verksamhet under arbetstid har ökat, vilket innebär att det redan nu hörs ett oavbrutet "dån" inomhus samt även att buller hörs när ni lastar, då NC:s asfaltsverk och järnvägsutlastnings ramp, fortplantar sig till oss
   Hur blir det med bullret och dånet från er i fortsättningen när ni kommer att utöka er verksamhet? Detta oroar oss mycket, då risken upplevs att detta kommer att öka.

   Hur skall detta lösas? Genom bullerplank/bullervall som vetter mot er, d v s norra och södra sidan om vårt hus, alt isoleringsfönster för att ljudet inomhus skall minskas från er.

   Vi är tacksamma om ni försöker att hjälpa os med dessa synpunkter

Med Vänlig Hälsning

Harry och Birgitta Toompuu

HANS WALLSTEDT **2015-11-16**

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER UNDERLAG FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING FÖR TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET MM, BACKEN 2:57 M FL

Boende inom Boverkets rekommenderade skyddsavstånd till miljöfarlig tillståndspliktig verksamhet önskar lämna följande synpunkter på samrådsunderlaget:

1 VERKSAMHETSUTÖVARE

Tillståndsprövningen av täktverksamhet med flera andra pågående verksamheter inom samma verksamhetsområde, bör omfatta all miljöpåverkande verksamhet inom verksamhetsområdet. Även delar av verksamheten som är tillfälligt eller permanent bedrivs av annan verksamhetsutövare än sökanden bör ingå i sådan tillståndsprövning och kunna vara föremål för reglering genom villkor i ett tillstånd för täktverksamhet.

Ett verksamhetsområde av Jehanders storlek och karaktär behöver bedömas ur ett helhetsperspektiv där man även belyser sambandet mellan den aktuella verksamheten och miljökvalitetsmålen, särskilt målet om god bebyggd miljö och klimatmålet. Vidare bör man ta hänsyn till förhållandena i verksamhetens omgivning och belysa sambanden mellan resursförbrukning och direkt negativ påverkan på miljö och hälsa med sikte på att nå en långsiktigt hållbar utveckling av vår region och möta framtida behov hos både samhälle och befolkning.

Täktverksamheten bör vara utgångspunkt för bedömning av vad som ska ingå i ansökan och MKBn men även störningar som uppkommer utanför täktområdet men som härrör från täktverksamheten bör ingå i prövningen. Alla delar av verksamheten som har ett geografiskt, tekniskt och miljömässigt samband ska redovisas i ansökan.

Det framgår inte i samrådsunderlaget vilka verksamhetsdelar som kommer att innefattas av den aviserade ansökan. Om viktiga delar av en tillståndspliktig verksamhet och de miljöstörningar som följer av dessa delar utelämnas i ett prövningsunderlag finns risk att prövningen inte blir ändamålsenlig. Det

ankommer då på prövningsmyndigheten att ta ställning till om ansökan kan tas upp till prövning eller om den ska avvisas.

Exempel på verksamhet som behöver beskrivas är marktransporter till och från anläggningen. Miljöeffekter i form av utsläpp av fossil CO2, NOX och partiklar från dessa transporter riskerar bl a att bidra till överskridanden av miljökvalitetsnormer för luft längs vägavsnitt i anslutning till Göteborg. Sådan följdverksamhet kan ha betydelse för bedömning om tillåtlighet enligt miljöbalken för den fortsatta verksamheten med anledning av att samhället ser annorlunda ut idag jämfört med när verksamheten anlades under 1930-talet.

2 OMFATTNING AV PLANERAD VERKSAMHET

Verksamheten är inte tidigare prövad enligt 9 kap miljöbalken. Nu gällande tillstånd omfattar tillstånd att bedriva bergtäkt, krossning, massåtervinning och de till täkten hörande övriga verksamheter inom markerat område. Tillståndet omfattar uttag av totalt 26 miljoner ton berg 2001 till 2020, då området ska vara slutligt efterbehandlat.

Ny ansökan om tillstånd för den planerade verksamheten kommer att omfatta:

- Täkt för uttag, förädling och leverans under en tidsperiod av ca 40 år och av normalt ca 900 000 ton dock högst 1 100 000 ton bergmaterial per år inom det brytområde som framgår av ritning M101, bilaga 1.
- Införseln, mellanlagring och återvinning av rena inerta massor planeras att uppgå till en årlig mängd om 230 000 ton, med möjlighet att under enstaka år öka den årliga mängden till 1 100 000 ton, varav en delmängd kan användas för bland annat bullervallar och arbetsytor.
- Bortledande av grundvatten vid brytning av berg under grundvattenytan.
- Åtgärder i Sagsjöns vattenområde i samband med anläggande av utökad och anpassad damm för kväverening.
- Sevesoverksamhet då sprängmedel överstigande den lägre kravnivån på 10 ton kan komma att hanteras.

En ansökan om tillstånd kan endast prövas för verksamhet vars miljökonsekvenser fullt ut beskrivs i den obligatoriska MKBn. MKBn behöver utformas så att den beskriver miljökonsekvenserna som helt motsvarar den yrkade produktionens omfattning och över tid. Sökanden avser att ansöka om verksamhet under längre tid än gällande praxis för täktverksamhet.
Man kan ifrågasätta lämpligheten i att vid tillståndsprövningar av denna art medge tillstånd för så pass lång tid, framför allt med tanke på de övriga verksamheter som bedrivs inom samma verksamhetsområde. Det är svårt att göra rättvisande prognoser för verksamhetens utveckling liksom att förutse effekterna av framtida miljöpåverkan liksom hur denna redan nu ska bedömas och regleras fram till 2060.

Ett sådant prövningsförfarande riskerar att medföra att tillståndet för verksamheten inte blir tillräckligt väl preciserat och att störningarna från verksamheten inte i tillräckligt hög grad kan förutses av dem som kommer att beröras. Vidare finns risk att anpassning till ny teknik och nya miljökrav försvåras samt att framtida konflikter skapas med andra exploaterings- eller bevarandeintressen. Bolaget bör därför överväga ett kortare tidsperspektiv för den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter.

3 LOKALISERING

3.1 Alternativa lokaliseringar

Det är oklart i vilken utsträckning bolaget avser att utreda alternativa lokaliseringar. Även vid pågående miljöfarliga verksamheter behöver prövningsmyndigheten ett utredningsunderlag som möjliggör en egen bedömning av tänkbara platser för verksamheten och rimligheten i en eventuell omlokalisering till en bättre plats. Vi anser att en fördjupad redovisning av alternativa lokaliseringar ska redovisas med en tydlig angivelse av antal boende inom skyddsavstånd inom befintlig verksamhet att väga mot antal boende inom en ev ny verksamhet.

3.2 Demografi

Kållered och Lindome är områden som befolkningsmässigt växer. Med en placering mitt emellan Kungsbacka och Göteborg har Kållered/Lindome ett attraktivt läge ur boendeperspektiv. Läget lämpar sig för arbetspendling till följd av dels kort avstånd till dessa bägge städer, liksom att städerna är sammabundna med tågpendel. I dagsläget bor ca 22 500 (enl SCB) människor inom detta område och bostadsutbyggnaden fortsätter.

Även den planerade förändringen av Kållered köpstad med nytt IKEA, ny galleria mm påverkar områdets attraktionskraft.

När täktverksamheten etablerades på 1930 talet var befolkningssituationen en helt annan.

4 BULLER

Buller är en ökande samhällsbelastning och fler och fler människor upplever att de är störda av buller från industri och transportverksamhet. Buller påverkar människor på olika sätt och har en stor betydelse för vår hälsa och möjlighet till god livskvalitet. Även oro för buller kan vara skadligt. Olika befolkningsgrupper är mer känsliga för buller än andra, bl a barn och människor med hörselnedsättning eller trauman från krigsdrabbade områden.

Även om de bullernivåer som ofta anges i miljötillståndssammanhang inte regelbundet överskrids, är det avsaknaden av tystnad som kan upplevas som mest störande. Störningsupplevelsen i det enskilda fallet bör utgöra utgångspunkt för vilka bullerbegränsningar som ska råda och bullerskyddsåtgärder som ska vidtas.

Buller från verksamheten berör omfattande områden med permanentboenden. Den planerade verksamhetens bullerpåverkan ska därför redovisas och utredas ur ett miljökonsekvensperspektiv över alla tider då verksamheten är i drift och från den samlade verksamheten.

Även tillkommande bullrande verksamhet från följdverksamheter, bl a lastbilstransporter och transporter med tåg som drivs med diesellok ska redovisas liksom hur bolaget avser att minimera uppkomsten av buller framför allt utanför ordinarie arbetstid, dagtid bör redovisas.

5 TRAFIKSITUATION

Genom befolkningstillväxten i de södra delarna av Stor-Göteborg, Kungsbacka och Varberg har trafikflödena successivt ökat på E6/E20. En stor del av trafiken på E6/E20 är lokal och regional med stor andel arbetspendling vilket präglar trafikbelastningen under ett dygn. På sträckan mellan Torrekullamotet och Kålleredsmotet är trafikbelastningen cirka 60 000 fordon/dygn (ÅDT) samt mellan Kålleredsmotet och Lindomemotet cirka 50 000 fordon/dygn.

På vardagsmorgnar är belastningen som störst mot norr och på eftermiddagarna mot söder. Under eftermiddagens mest trafikintensiva timmar ligger belastningen nära vägens kapacitetsgräns vilket innebär att biltrafikens hastigheter minskar. Påfartsrampen mot söder i Kålleredsmotet har en kort anpassningssträcka för trafik att väva in på E6/E20 vilket i högtrafik minskar kapaciteten.

I samband med att trafiken är som mest intensiv, på eftermiddagarna, är framkomligheten på E6/E20 tidvis låg. Observationer som är gjorda i slutet av november 2014 samt i slutet av januari 2015 visar att trafiken på E6/E20, söder om avfartsramp i södergående riktning, ofta går långsamt och emellanåt står helt stilla. En konsekvens av att framkomligheten minskat på E6/E20 är att trafik med mål i Lindome i större utsträckning väljer att köra av i Kålleredsmotet och vidare på Gamla Riksvägen eller Östra Lindomevägen. Trafikräkningarna som gjordes i samband med observationstillfällena visar att detta flöde ökat med ca 300 under fredagens eftermiddagsmaxtimma jämfört med de flöden som redovisas i trafikutredningen från 2013.

Jehanders verksamhet medför en omfattande påverkan på det redan ansträngda Kålleredsmotet både i norr och södergående riktning. En redovisning av hur sökandens belastning på motet och riksintresset bör upprättas med angivelse av transportfrekvens, tid för in- och uttransport och härtill hörande miljöpåverkan i form av utsläpp till luft, buller och damning.

6 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

6.1 Utsläpp till vatten

Ansökningshandlingarna bör innefatta en samlad bedömning av hanteringen av samtliga dagvattenflöden som uppkommer inom verksamhetsområdet och som riskerar att förorenas. Det förutsätter att sökanden redovisar funktion och prestanda för nuvarande dagvattenhantering inom och kring verksamhetsområdet, dels utreder och redovisar alternativa möjliga åtgärder för utbyggnad och komplettering för att uppfylla god kemisk och ekologisk status i recepienter.

Det bör finnas en redovisning av genomförda och planerade skyddsåtgärder i syfte att begränsa spridning av föroreningar och närsalter till omgivande mark och vatten. Redovisningen bör innehålla en teknisk beskrivning av åtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar samt vilken effekt åtgärderna bedöms få. Det bör även framgå hur sökande avser att inom egenkontrollern följa upp och dokumentera effekten av skyddsåtgärder liksom hur verksamheten kan komma att påverka MKN för vattenförekomster i sitt avrinningsområde.

6.2 Anläggningar och byggnader på lera

Bolaget måste utreda riskerna för grundvattensänkning och följande sättningar inom leromården då risken är uppenbar vid en sänkning av grundvattennivån till -150 m. Det bör klart redovisas vilka skyddsåtgärder som planeras och vilka förhållanden som kommer att innebära att skyddsåtgärderna tas i anspråk. Det är inte rimligt att fastighetsägare ska behöva tåla sättningar och erhålla ersättning när skadan väl har skett.

6.3 Vatten- och energibrunnar

En inventering av samtliga brunnar inom influensområdet måste genomföras. Många äldre vattenbrunnar är inte registrerade och det måste åligga bolaget att identifiera samtliga brunnar och de förhållanden som råder idag.

Inom området finns ett 80-tal bergborrade brunnar, de flesta energibrunnar. Djupet för energibrunnarna ligger kring 150-170 m, vilket innebär att grundvattennivån i bergtäkten kommer att ligga upp till 50 m under botten på många energibrunnar. En sänkning av grundvattennivån till -150 kommer oavsett allt annat att ge upphov till en sänkningstratt, som innebär sänkning av grundvattennivån med störst sänkning närmast täkten för att avklinga ut mot influensområdets gränser.

Det är inte rimligt att ett 80-tal fastighetsägare som investerat i energibrunnar ska få en försämring i sin energiförsörjning på grund av en fastighetsägares sänkning av grundvattennivån till -150 m och med länshållning som långsiktigt ytterligare sänker grundvattennivån i området.

6.4 Hantering av dräneringsvatten

Länshållning och grundvattenbildning inom influensområdet måste i en utredning ställas mot varandra. Större länshållnings än grundvattenbildning kommer att långsiktigt sänka grundvattennivån med sämre effekt i energibrunnar och sättningar i leromården. Detta måste utredas och konsekvenserna beskrivas innan tillstånd kan ges.

7 UTSLÄPP TILL LUFT

Utsläpp till luft från verksamheten är omfattande och ska redovisas med särskilt fokus på påverkan på klimat, miljökvalitetsnormer för luft samt partiklar i närområdet kring täkten. Luftutsläppen ska omfatta den samlade verksamheten i verksamhetsområdet liksom utsläpp från samtliga transporter till och från verksamheten.

7.1 Lukt

Från verksamhetsområdet och dess transporter uppstår skarp och påträngande lukt av framförallt alifater och oförbrända kolväten.
Redovisning av problematik med obehaglig och påträngande lukt bör redovisas liksom skyddsåtgärder för att dessa ska undvikas.

7.2 Damning

Från verksamheten uppstår omfattande damning. Dammets mängd, dess påverkan på luftkvalitet och nedsmutsning av de närboendes hus, utomhusmiljö och även inomhusmiljö bör utredas. Även omfattande påverkan på ventilationsutrustning i form av mekanisk frånluft i nybyggda hus ska utredas och redovisas.

8 VIBRATIONER

Det måste åligga den som spränger att besiktiga byggnader och följa upp skador årligen annars är fastighetsägarna helt utan rättslig möjlighet att få ersättning för reparation av skadorna. Gränsvärdena och de mätningar som görs av vibrationerna ger inte en rättvisande bild av de faktiska problemen.

Fastigheterna runt bergtäkten har sedan bergtäkten startade klagat över att husen har tagit skada av de ständigt återkommande sprängningarna. Ingen besiktning har skett av berörda fastigheter varför det är väldigt svårt att bevisa när skadorna uppkom. Tavlor faller ner porslin skramlar i skåpen osv.

Ett antal enkäter har gjorts i berörda områden och de boende har fått ange i vilken utsträckning de upplever obehag av ljud och vibrationer som uppkommer vid sprängningarna. Resultaten av enkäterna har sammanställts och redovisats för Mölndals kommun och Jehander.

Det är framför allt vibrationerna som upplevs som mest obehagligt (obs vibrationerna kommer före ljudet och är inte ljudstötvågen). Vid genomgång av enkäterna och de mätvärden som Jehander ger oss kan vi bara se att obehaget av

vibrationerna korrelerar med djupet som sprängningen sker på. Vi är därför mycket tveksamma till Jehanders påstående att vibrationerna minskar vid större djup.

Vid ett tillfälle hade ett precis nyrenoverat kök färdigställts, vid sprängningen dagen efter uppstod sprickor. Husägaren tvingades reparera sitt nyrenoverade kök. Vid denna sprängning var man inom de gränsvärden som finns angivna.

Stefan Liljemark **2015-11-16**

Hej Niklas Osvaldsson,

Jag återkopplar här till den diskussion som vi hade vid Öppet hus med samråd den 22 oktober 2015, som handlade om lukt av kolväten som av dåligt förbränt dieselbränsle eller tyngre kolväten. Jag lovade att återkomma med något datum då vi känt lukt.

Vi har letat fram att det var den 2 september 2015 som vi ringde till Miljöförvaltningen i Mölndal för fråga angående sådan lukt, som varade länge under den dagen i vårt bostadsområde Norra Livered (Ullas Lyckas väg) strax norr om bergtäkten. Andra hade samma dag ringt till Miljöförvaltningen med motsvarande fråga. Vi fick ingen annan omedelbar kommentar från Miljöförvaltningen.

Motsvarande lukt har känts flera andra dagar under det senaste året. Min egen misstanke är att den kan komma från asfaltverken på bergtäktområdet.

Med vänliga hälsningar

Stefan Liljemark
Ullas Lyckas väg 98
428 33 Kållered
031-7954885, 070-3009145
stefan.liljemark@gmail.com

JEHANDER
HEIDELBERGCEMENT Group

Synpunkter

Samråd med Öppet hus den 21:e och 22:e oktober 2015 enligt 6 kap 4 § miljöbalken angående bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet på fastighet Backen 2:57 m.fl. i Kållered, Mölndals kommun.

Synpunkter kan lämnas direkt under Öppet hus.
Om du vill lämna synpunkter efter Öppet hus ska de **skickas senast den 16 november 2015** med e-post till: **kallered@wspgroup.se** alternativt per post till: WSP Environmental, Att: Sofia Nilsson, 121 88 Globen-Stockholm.

Alla inkomna synpunkter kommer att bifogas en samrådsredogörelse som biläggs den slutliga ansökan som sedan skickas till Mark- och miljödomstolen.

Namn: Bo, Margaretha Gustafsson

Ev. organisation/företag:

Ev. berörd fastighet: Mölndal Backen 4:3

Adress: Tomtebovägen 8

Telefon: 031-795426, 0703-954063

Synpunkter:

ENERGIBRUNN

Den planerade borttedningen av grundvatten torde påverka brunnens leveranskapacitet. Liksom sprängningar i täkten. Skulle kapaciteten minska förutsätter vi att J. vidtar åtgärder för full kompensation. Vi återkommer med kompletterande synpunkter i denna fråga.

VGV

VIBRATIONER, LUFTSTÖTVÅGOR

Nitro Consults rapport emotses.
Referenspunkterna 1 och 2 på kartan fig 4.1 i samrådsunderlaget förefaller felaktiga eftersom "Mätresultat Vibrationer" (bil. 6) refererar till kartan !? Vi förutsätter att misstolkningar av myndigheter och andra beslutsfattare ej sker på grund av detta.

BULLERVALLAR

Skisserad vall i väster bör förlängas 200-300 m åt nord – nord/ost

ASFALTTILLVERKNING

Någon form av avskiljning-infångning av illaluktande gasen ev giftiga ämnen, PAH o liken torde behövas

Rällered 2015-11-16,
[signature]

JEHANDER
HEIDELBERGCEMENT Group

Synpunkter

Samråd med Öppet hus den 21:e och 22:e oktober 2015 enligt 6 kap 4 § miljöbalken angående bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet på fastighet Backen 2:57 m.fl. i Kållered, Mölndals kommun.

Synpunkter kan lämnas direkt under Öppet hus.
Om du vill lämna synpunkter efter Öppet hus ska de **skickas senast den 16 november 2015** med e-post till: **kallered@wspgroup.se** alternativt per post till: WSP Environmental, Att: Sofia Nilsson, 121 88 Globen-Stockholm.

Alla inkomna synpunkter kommer att bifogas en samrådsredogörelse som biläggs den slutliga ansökan som sedan skickas till Mark- och miljödomstolen.

Namn: Wilho Elwenvik

Ev. organisation/företag:

Ev. berörd fastighet: Mölndal Backen 12:1

Adress: Tomtebovägen 7

Telefon: 031- 990899

Synpunkter: Bullerskydd/vall förlängs 200 meter nordost!

Om grundvattennivån sjunker i ~~ad~~energibrunnen förutsätter jag att Jehander står för alla eventuella kostnader

Gilbert Svensson **2015-10-12**

Synpunkter per tel från Gilbert Svensson, Kållered 1:43, NKyrkvägen 12.

GS undrar över avsänkning 0.3 m och om detta kan stämma. Samt om verkligen -150m avsänkning avses.
JS meddelar att ansökans omfattning enligt underlaget gäller och att utredningar pågår, bl.a. gällande planerad skyddsinfiltration. Samt frågar om GS har möjlighet att delta vid öppet hus.
GS har inte möjlighet att delta.
GS överväger att kontakt/väcka villaföreningen i fråga om GVavsänkning. GS undrar kring påverkan på energibrunn och effektförlust.
JS informerar om att ersättning enligt lag kommer att utgå och att kontroll och beräkning av sådan ersättning kommer att utredas och redovisas vidare, se samrådsunderlaget. JS erbjuder sig att anteckna GS Synpunkter.
GS vill detta och meddela att han återkommer med ytterligare synpunkter.

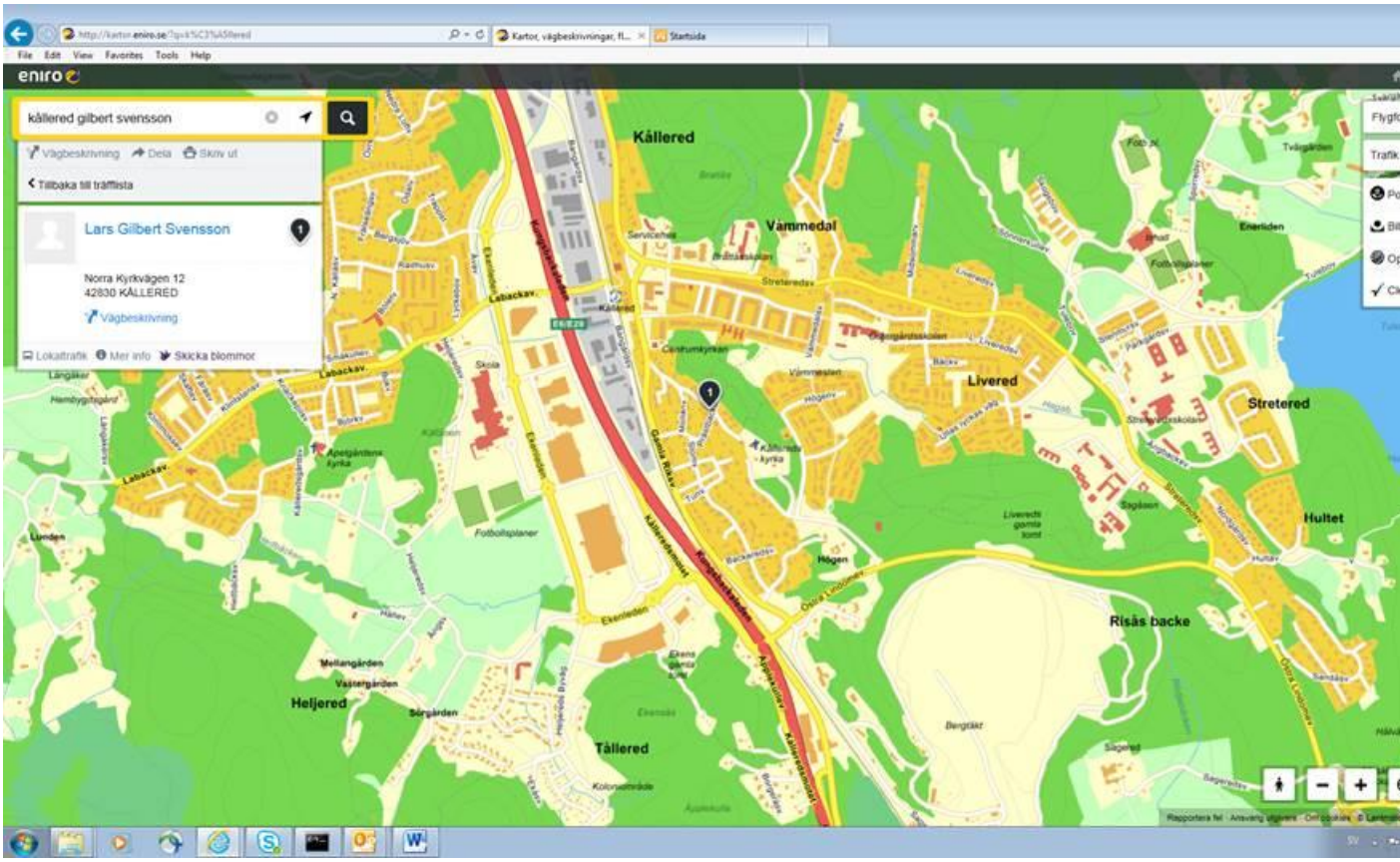

Monica Johansson **2015-10-16**

Fick ett samtal idag från personen nedan och gav följande information via telefon.

Hon frågade om storleken på sprängsalvorna skulle öka med tanke på anmälan om >10 ton sprängmedel. Jag svarade att anmälan beror på ett nytt EU-direktiv och inte på att vi har planerat någon förändring av salvorna jämfört med idag. I en framtid skulle dock salvstorleken kunna öka eftersom vi kommer ansöka om tillstånd för en lång tid och tekniken utvecklas men att det naturligtvis sker under förutsättning av vi klarar vibrationsvillkoren. Det finns ingen direkt koppling mellan mängden sprängmedel och vibrationsnivåer utan vibrationerna beror på en mängd olika faktorer och många kan vi påverka själva. Den generella bedömningen är att långsiktigt kommer vibrationerna att minska då avståndet till kringboende ökar i takt med att vi bryter djupare ner.

Hon frågade också om mängden transporter kommer att öka, bla. med tanke på att det ena asfaltverket kommer att flyttas. Jag svarade att mängden transporter kommer vara ungefär desamma som idag och att flytten av asfaltverket inte påverkar transporterna till och från täkten utan bara inom täkten.

Hon frågade om den här ansökan var istället för ansökan i Skäggered (Svevia har ansökt om en bergtäkt mellan Kållered och Kungsbacka) men jag sa att den ansökan har gjorts av ett annat företag och vi har ingenting med det ärendet att göra.

Hon var också orolig för sin bergvärmeanläggning och då bad jag henne skicka ett mail om detta och det är mailet nedan.

Mvh
Niklas

Från: Johansson, Monica [mailto:Monica.Johansson@astrazeneca.com]
Skickat: den 16 oktober 2015 10:20
Till: Skoog, Niklas (Kållered) SWE
Ämne: Ang.er ansökan om tillstånd för bergtäkt, masshantering samt vattenverksamhet i Kållered

Hej!
Tack för klara besked på mina frågor vid dagens telefonsamtal.

Jag har bergvärme som värmekälla i mitt hus och önskar att ni utför mätningar och annat som klart visar att jag fortsatt får ut samma verkningsgrad/energi ur mitt borrhål som idag. Det känns väldigt svårt för mig att i tid upptäcka skillnader som kan uppstå. Ökade kostnader kan ju alltid förklaras med klimatet.
Mitt hus står till stor del på berggrund och berget fortsätter bakom mitt hus. Om jag läser Bilaga 2 M201 rätt så verkar mitt hus inte ens vara utsatt som Energi. Nedan kan ni se mina uppgifter. Jag bor på Liveredsvägen men norr om Streteredsvägen, egentligen ligger mitt hus mellan Streteredsvägen 47 och 49 (men jag har infart från Liveredsvägen, alldeles norr om Streteredsvägen).

Monica Johansson
500409-4867
Liveredsvägen 17
428 33 Kållered.

Mobil: 0709-71 00 01

Tacksam för återkoppling om att denna synpunkt kommer att bifogas ansökan alt att det finns andra garantier för att min bergvärme fungerar likadant framöver

Regards / Med vänlig hälsning

Monica Johansson

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöskyddsavdelningen
Marika Lundmark
010-224 46 03

MEDDELANDE
2016-05-23

Diarienummer
551-16926-2016
Dossienummer
1481-121

Sand & Grus AB Jehander
Niklas.skoog@jehander.se

Samråd avseende våtmark för kväverening på fastigheten Mölndal Sagared 3:2 i Mölndals kommun

Bakgrund

Sand & Grus AB Jehander (bolaget) avser att ansöka om nytt tillstånd för bergtäkt, masshantering och vattenverksamhet i Kållered på fastigheterna Backen 2:7 i Mölndals kommun.

Samråd med Länsstyrelsen i Västra Götalands län hölls i juni 2015. Under det samrådet framkom att förutsättningarna att anlägga en kompletterande våtmark för kväverening sydväst om täktområdet vid Sagsjön kommer att utredas.

Verksamheten avser verksamhet som finns uppräknad i 3 § i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (SFS 1998:905). Denna typ av verksamhet antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen lämnade den 9 oktober 2015 ett meddelande (Dnr 551-20467-2015) som belyste vilka aspekter som var särskilt viktiga att behandla i MKB:n. Därefter avslutades ärendet i Länsstyrelsens diarium i väntan på ansökan.

Den 9 maj 2016 fick Länsstyrelsen en förfrågan om att lämna synpunkter på ytterligare ett våtmarksalternativ sydost om täktområdet. Detta hade tillkommit med anledning av att det av rådighetsskäl är oklart vilken mark som kan nyttjas varför bolaget ansåg sig behöva utreda ytterligare ett våtmarksalternativ.

Länsstyrelsens synpunkter på våtmarksalternativ sydost

Våtmarken uppges ha en yta på cirka 1,3 ha. Anläggande av våtmark kan utgöra anmälningspliktig vattenverksamhet. Anmälan om vattenverksamhet görs till Länsstyrelsen. I det fall ansökan innefattar annan tillståndspliktig vattenverksamhet som innebär prövning i mark- och miljödomstol bör även de eventuellt anmälningspliktiga delarna i en våtmark prövas av domstolen.

Sagsjön med omgivande strandområden är klassad som en våtmark med högt naturvärde. Den föreslagna våtmarkens inverkan på Sagsjöns kvaliteter som våtmarksområde bör belysas, bl.a. utförandefasens inverkan på fågellivet. Även påverkan på eventuellt skyddade arter bör belysas.

Sagsjön är föremål för ett restaureringsarbete lett av Mölndals stad. Det behöver belysas hur restmängder av kväve i utgående vatten påverkar näringsförhållandena i sjön. Våtmarkens påverkan på restaureringsarbetet bör beaktas.

Nedre delarna av den föreslagna våtmarken omfattas av strandskydd. Åtgärden kan vara dispenspliktig. Prövningsmyndighet för strandskydd är Mölndals stad.

Övriga upplysningar

Samrådsredogörelsen som ska bifogas tillståndsansökan.

I det fall bolaget bedömer att verksamheten inte utgör tillståndspliktig vattenverksamhet och prövning därmed ska ske hos Miljöprövningsdelegationen ska eventuella ansökningshandlingar inges till Länsstyrelsen (vastragotaland@lansstyrelsen.se) i en digital version och vara av sådant format som möjliggör bearbetning av textmaterialet. Det material som ges in digitalt ska lämnas som separata pdf-filer för varje dokument (ansökan, MKB, Teknisk beskrivning etc.) Ansökan ska även inges i 5 papperskopior, gärna med ett tydligt fliksystem.

I detta ärende har internt samråd på länsstyrelsen skett med Ulf Juto, vattenavdelningen.

Marika Lundmark
Länsmiljöingenjör

Kopia till

josm@cowi.se
maria.enskog@wspgroup.se
anna.ljung@molndal.se
ulf.juto@lansstyrelsen.se

Mölndals stad

Delegeringsbeslut

Datum
2016-05-23

Vår beteckning
§ D-16-367
MN 1304/2015
Backen 5:1

Miljöförvaltningen
Lisa Lund, 031-315 17 31

Jonas Sjöström
Cowi

Synpunkter på kompletterande handlingar gällande ny lokalisering av våtmark

Bakgrund

Samråd avseende planerad täktverksamhet har tidigare genomförts med berörda myndigheter och allmänhet. I det samrådet fanns förslag över tilltänka områden för våtmarker. Eftersom det av rådighetsskäl är oklart vilka alternativa våtmarker som slutligt kan anläggas utreds nu även en våtmark sydost om täktområdet. Mellanlagring av berg kommer framförallt att utgöras av stora mängder tunnelberg från projektet Västlänken. Tunnelberget kommer att föra med sig kvävehaltiga sprängmedelsrester som behöver samlas upp i lakvattnet (nederbörd från lagerhögar). För att hindra läckage av kväve till omgivningen behöver det kvävehaltiga vattnet behandlas innan det släpps ut till recipienten Sagsjön.

Synpunkter

Området som föreslagits är privat mark och att anlägga en våtmark på gammal jordbruksmark är positivt ur näringsläckageperspektiv. Själva placeringen ser Miljöförvaltningen inte som den mest optimala men då rådighetsfrågan inte är utredd för de andra tidigare ytorna så är det positivt att man tagit fram nya förslag på ytor.

Miljönämnden har i stort inga kommentarer i nuläget på det nya tilltänka området för våtmarkerna som behövs för att rena kvävehaltigt vatten från täktverksamheten. Däremot ser förvaltningen gärna att skogen i området sparas så långt som möjligt då skogen på fastigheten håller höga naturvärden, klassat till naturvärdesklass 2 enligt kommunens naturvårdsplan. Det har även häckat bivråk i området.

Miljöförvaltningen

Lisa Lund
Kommunekolog

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Besöksadress
Stadshuset
Göteborgsvägen 11-17

Postadress
Mölndals stad
431 82 Mölndal

Telefon
031-315 10 00 (vx)

E-post/webb
miljo@molndal.se
www.molndal.se

Miljöförvaltningen
Lisa Lund, 031-315 17 31

Skrivelsen är tagen med stöd av punkt M 2.1 i delegeringsordning fastställd av miljönämnden, Mn § 113/2013, med tillägg § 23/2015.

Kopia till Niklas Oswaldsson

Besöksadress
Stadshuset
Göteborgsvägen 11-17

Postadress
Mölndals stad
431 82 Mölndal

Telefon
031-315 10 00 (vx)

E-post/webb
miljo@molndal.se
www.molndal.se

ELLEVIO

Karlstad 2016-05-19 1 (1)

COWI AB
John Sjöström
Solna Strandväg
171 54 Stockholm

Samråd avseende våtmark för kväverening på fastigheten Mölndal Sagered 3:2
Dnr:

Med hänvisning till översända handlingar i rubricerat ärende, får vi meddela följande.

Inom aktuellt område finns befintliga jordkabelledningar för högspänning 10kV.

Om befintlig ledning måste flyttas eller ändras tillfälligt, får den som begär ombyggnad eller ändring stå för dessa kostnader.

För uppgift om befintliga ledningars läge vänligen använd Ledningskollen. Det är en kostnadsfri webbtjänst för ledningsanvisning, som nås via www.ledningskollen.se.

För övrigt har vi inte något att erinra mot det översända materialet.

Vid frågor angående detta ärende är Ni välkommen att kontakta handläggaren: Anders Östlund, tel 070-604 68 31.

Med vänliga hälsningar

Med vänliga hälsningar
Ellevio AB, AMD Lokalnät Landsbygdsdistribution

Anders Östlund

Anders Östlund, Områdesansvarig Halland och Orust-Tjörn

Ellevio AB. 115 77 Stockholm
Säte Stockholm. Org-nr 556037–7326
Telefon 08-606 00 00
ellevio.se